

การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กรกฎาคม 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กรกฎาคม 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE DUAL VOCATIONAL TRAINING PROGRAM MANAGEMENT FOR THE COLLEGE IN
PHAYAO OF VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

An Independent Study in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Education in Educational Administration

July 2019

Copyright of University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

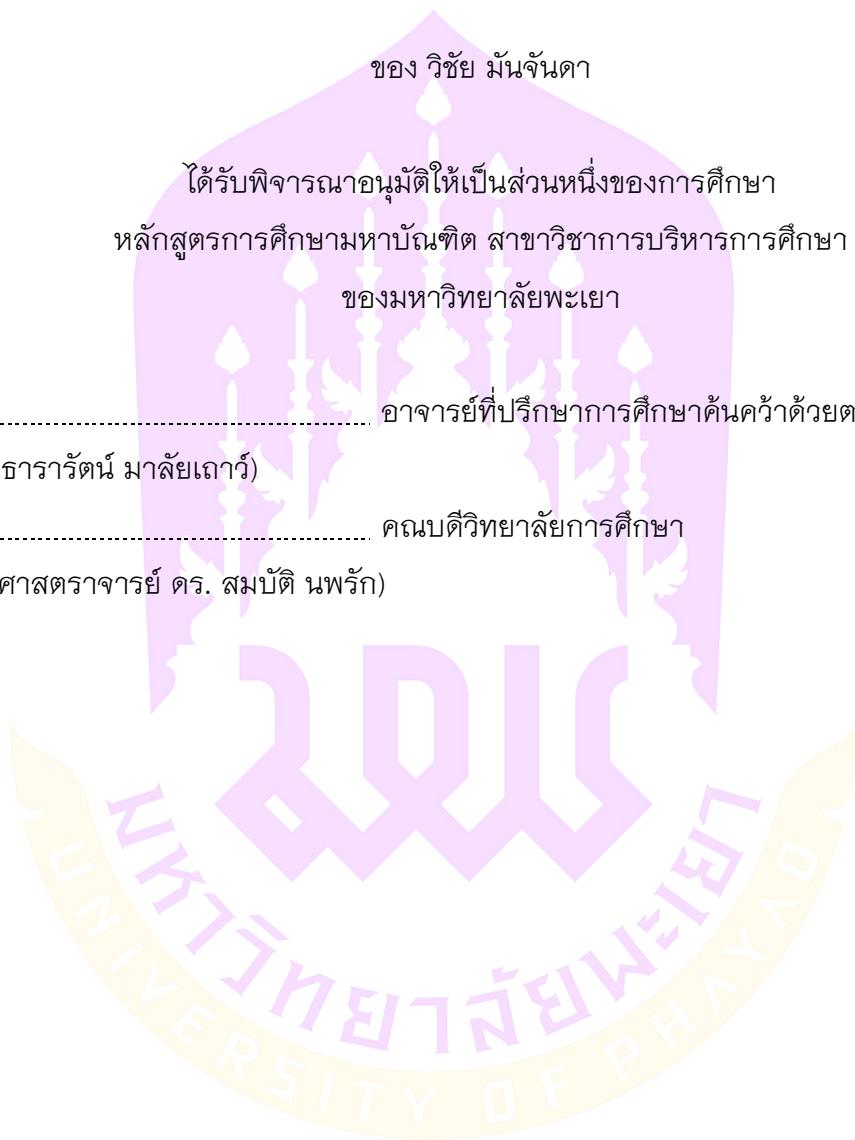
การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

ของ วิชัย มั่นจันดา

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ดร. ธารารัตน์ มาลัยเถาว์)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัตน์)

เรื่อง:	การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	วิชัย มั่นจันดา, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัย พะเยา, 2561
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. ธารารัตน์ มาลัยเถาว์
คำสำคัญ	อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา
ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา 2) เพื่อศึกษาปัญหา
และแนวทางการแก้ไขปัญหา การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีจำนวนทั้งหมด 238 คน เครื่องมือ
ที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า
1.สภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้ง 4ด้าน คือด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านความร่วมมือระหว่าง
สถานประกอบการกับสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” 2.ปัญหาและแนว
ทางการแก้ไขปัญหา การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้ง 4ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านความ
ร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปาน
กลาง” 3.ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ดังนี้ (1) ด้านผู้สำเร็จการศึกษา
ผู้เรียนมีทักษะเฉพาะด้านในด้านที่ตัวเองฝึกปฏิบัติอาชีพในสถานประกอบการ ทำให้ขาดทักษะในด้านอื่น ๆ และ
ผู้เรียนขาดการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาในด้านอื่นๆกับทางสถานศึกษา (2) ด้านหลักสูตร การสอนในสถาน
ประกอบการไม่สอดคล้องกับแผนฝึกอาชีพ (3) ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สถาน
ประกอบการบางแห่งยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (4) ด้านการวัดผล และประเมินผล
ครูผู้สอนไม่สามารถไปนิเทศตามเกณฑ์ 3 ครั้งในหนึ่งภาคเรียนได้ และไม่มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน 4.
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหา การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ดังนี้(1) ด้านผู้สำเร็จ
การศึกษา หลังจากฝึกอาชีพเสร็จควรมีการประเมินความรู้และจัดอบรมในสถานที่ผู้เรียนขาดหาย และให้ผู้เรียนทำ
กิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการและให้สถานประกอบการประเมินให้สถานศึกษา (2) ด้านหลักสูตรก่อนฝึกอาชีพ
ควรมีการจัดทำแผนร่วมก่อนฝึกอาชีพและครูนิเทศติดตามผลตามแผนการฝึกอาชีพ (3) ด้านความร่วมมือระหว่าง
สถานศึกษาและสถานประกอบการ จัดประชุมแนวทางการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีก่อนส่งผู้เรียนออกฝึก
อาชีพที่สถานประกอบการ (4) ด้านการวัดผลและประเมินผลนิเทศทางสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศ
ต่าง ๆ ร่วมสถานประกอบการ และหลังจากมีการฝึกอาชีพเสร็จสิ้นแล้วควรจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์การประเมิน
ผู้เรียน

Title: THE DUAL VOCATIONAL TRAINING PROGRAM MANAGEMENT FOR THE COLLEGE IN PHAYAO OF VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

Author: Wichai Munjunda, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2018

Advisor: Dr. Thararat Malaitao

Keyword DUAL VOCATIONAL TRAINING PROGRAM

ABSTRACT

The purposes of this study were 1) to study the dual vocational training program management for the colleges in Phayao of vocational education commission 2) to investigate problems and find the solutions for the dual vocational training program management. The sample group was 168 people who participate in this study. The instruments was questionnaire. Data analyses were percentage, mean, and standard deviation. The results reveal that 1.The overall of the dual vocational training program management for the colleges in Phayao of vocational education commission consist of 4 aspects: quality of graduate student, curriculum, cooperation between school and workplace, measurement and evaluation was at a high level. 2. The overall of problems and solutions for the dual vocational training program management toward 4 aspects was at a medium level. 3. The suggestions for problems are as followed. 1) Graduate students only specialize in their own skill areas. They are insufficiency in other skill areas and lack of participation in other development activities. 2) For the curriculum, the teaching which was organized by the workplace is not consistent with vocational training program. 3)The problem of cooperation between schools and workplaces, some workplaces don't fully understand the dual vocational training program. 4) For measurement and evaluation, the teachers cannot supervise the students 3 times within a semester, and the evaluation was not employed to develop the students' competence. 4. The suggestions for solving the problems are as followed. 1) Graduate students should evaluate yourselves after finishing vocational training, and the school should train students to fulfill their insufficiency skills. Students should participate workplaces' activities, and the workplaces should be required to evaluate the school. 2) There should be preparation course before vocational training, and the teacher should supervise trainees. 3) School should hold a meeting with the workplaces so that schools can organize teaching and learning to meet the workplaces 'need. 4) There should be online measurement and evaluation of supervision, and there should hold the meeting to evaluate trainees after finishing vocational training.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ธารารัตน์ มาลัยเถาว์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ดร.ณัฐวิทย์ มุงเมือง นายสมปอง พูลเพิ่ม ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งทางด้านภาษา เนื้อหาระเบียบวิธีและเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ช่วยแนะนำ แก้ไขให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และอนุญาตให้คณะครู ขอขอบคุณผู้จัดการครูฝึกสถานประกอบการ เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถาม และได้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลจัดส่งคืนให้ผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ จนทำให้งานวิจัยแล้วเสร็จได้ด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ประสิทธิ์ประสาทวิชา ครอบครวั และเพื่อน ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนและกำลังใจให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

วิชัย มั่นจันดา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉุ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา.....	9
พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551.....	11
พัฒนาการของการศึกษาระบบทวิภาคี	12
มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.....	16
การพัฒนาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาในต่างประเทศ.....	24
การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
กรอบแนวคิดการวิจัย	56

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
ประชากร.....	58
เครื่องมือการวิจัย	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
บทที่ 4 ผลการทดลอง	64
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม.....	65
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและปัญหาการบริหารการศึกษา อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา.....	66
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการ บริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี	85
บทที่ 5 บทสรุป.....	87
สรุปผลการวิจัย	87
อภิปรายผลการวิจัย	90
ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้	94
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	94
บรรณานุกรม	95
ภาคผนวก	98
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	99
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญหาค่าความเที่ยงตรงและคุณภาพของเครื่องมือ	108
ภาคผนวก ค แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	109
ประวัติผู้วิจัย	115

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 จำนวนประชากร	58
ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม (สำหรับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการ)	65
ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัด	66
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา	67
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา.....	68
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านหลักสูตร	70
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	72
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านการวัดและประเมินผล	74
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา.....	76

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษา อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านหลักสูตร	79
ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ.....	81
ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านการวัดและประเมินผล	83

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 ระบบอาชีวศึกษา.....	42
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา	57

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมาก แต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพแรงงานไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงาน จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหรอเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วเป็นทั้งต้นทุนในเชิงเศรษฐกิจและผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอร์รัปชันเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทบาทบัญญัติไว้ในหมวดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาไว้ในหมวด 3 เรื่องของระบบการศึกษา มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือ

โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 34 คณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายแผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การส่งเสริม ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากรการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาโดยคำนึงถึงคุณภาพ และความเป็นเลิศทางวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เป็นการจัดการอาชีวศึกษา หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ มาตรา 7 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบันตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ โดยรูปแบบดังต่อไปนี้ 1. การศึกษาในระบบ 2. การศึกษานอกระบบ 3. การศึกษาระบบทวิภาคี (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

การผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค ระดับเทคโนโลยี จะต้องเป็นไปตามความต้องการของชาติ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตลอดจนความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ในอดีตที่ผ่านมาการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวะของประเทศมีปัญหาหลายด้าน อาทิ การขาดทิศทางและเป้าหมายโดยรวม ความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ สถานศึกษามีการผลิตกำลังคนตามศักยภาพและความพร้อมของตน ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการบุคลากรของตลาดวิชาชีพแรงงาน กระแสปริญญานิยมทำให้เยาวชนสนใจศึกษาด้านอาชีวะมีจำนวนน้อยลง ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานและผู้ประกอบวิชาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญระดับกลางอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมาย ปฏิรูปการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของประเทศตาม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเน้นการผลิตและและพัฒนากำลังคน โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational System) (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561) ปัญหาที่การผลิตกำลังคนอาชีวะกำลังเผชิญอยู่ คือ ผลิตไม่ตรง คุณภาพไม่ถึง สถานประกอบการต้องมาสร้างตนเอง หรือต้องมาฝึกซ้ำจึงใช้งานได้ ทำให้เสียเวลาเพิ่มต้นทุนการผลิต และผู้เรียนอาชีวะขาดทักษะในการสร้างงาน สร้างอาชีพขาดทักษะการสื่อสารทั้งด้าน ภาษา ไอที การคิดวิเคราะห์ ขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการทำงานเป็นทีม ความตรงต่อเวลา ความอดทน ความรักดีต่อองค์กร เรียกได้ว่าพัฒนาผู้เรียนที่จะตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลผลิตของการจัดการอาชีวศึกษาต้องพัฒนาทั้งด้านคุณภาพและคุณธรรม (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2555) การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษแรก (พ.ศ. 2542-2551) อาจจะไม่ส่งผลประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ที่เป็นไปอย่างรวดเร็วสภาพปัญหาการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาจึงดูเหมือนทวีความรุนแรงมากขึ้น รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (อกนิษฐ์ คลังแสง, 2558) การเตรียมกำลังคนในระบบทวิภาคีของไทยพบว่า ส่วนใหญ่ยังจำกัดอยู่ในบริบทของการศึกษาในระบบ การขับเคลื่อนการจัดการศึกษายังไม่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มในสังคม ตามอุดมคติของการอาชีวศึกษาไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสทางสังคม ผู้ด้อยทุนและผู้ด้อยโอกาส แม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารระดับนโยบายการอาชีวศึกษาไทยจะตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนการอาชีวศึกษานอกระบบที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม แต่การดำเนินการยังขาดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน (ภูวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธิธรรม, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา มีสถานศึกษาของรัฐบาลที่สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพะเยา จำนวน 5 แห่ง ที่จัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีสถานศึกษามีความจำเป็นจะต้องบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้านการผลิตกำลังคน ต้องสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในสถานประกอบการ จากการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา นั้นได้พบปัญหา ของความแตกต่างของระบบการบริหารงานของสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทำให้มาตรฐานด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาไม่ตรงตามที่สถานประกอบการต้องการ สถานประกอบการเองก็เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญ การเรียนแบบโรงเรียนโรงงานจะประสบความสำเร็จได้จะต้องทำให้ทั้งสถานประกอบการและสถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกัน โดยที่ผู้วิจัยเองมีส่วนรับผิดชอบในงานบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้วิจัยเล็งเห็นและสนใจที่จะศึกษา

สภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา และศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา โดยสามารถนำผลการวิจัย ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้มีคุณภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. จากการบริหารการศึกษาใน 4 ด้าน 1.ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2.ด้านหลักสูตร 3.ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 4.ด้านการวัดและประเมินผล สภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาเป็นอย่างไร

2. ปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยามีทั้งหมดกี่ด้านเป็นด้านอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา มีจำนวน 5 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

ประชากร ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 241 คน ครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 40 คน ที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ส่งไปฝึกอาชีพ รวมจำนวน 281 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามุ่งศึกษาภายใต้ขอบเขตตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังต่อไปนี้

ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ของการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี คือ 1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านด้านหลักสูตร 3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4. ด้านการวัดและประเมินผล

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น สถานภาพของครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษาตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ทั้ง 4 ด้าน คือ 1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านด้านหลักสูตร 3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4. ด้านการวัดและประเมินผล

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง วิทยาลัยเทคนิคดอกคำใต้ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา และสถานประกอบการที่สถานศึกษาร่วมจัดการศึกษาในระบบทวิภาคี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การอาชีวศึกษา หมายถึง กระบวนการการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ วิชาชีพระดับเทคนิค และวิชาชีพระดับเทคโนโลยี

2. อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกันสองฝ่ายระหว่างสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถานประกอบการ

3. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปง วิทยาลัยเทคนิคดอกคำใต้ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา

4. สถานประกอบการ หมายถึง สถานประกอบการที่ร่วมมือกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันการอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา เพื่อจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่

คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ได้แก่ พรบ.อาชีวศึกษา2551 มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

5. ครูฝึก หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอน ฝึกอบรมผู้เรียนในสถานประกอบการที่จัดการเรียนการสอนร่วมกับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

6. ครูนิเทศก์ หมายถึง ครูของสถานศึกษา/สถาบัน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาที่ทำหน้าที่นิเทศการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษาในสถานประกอบการ

7. นักเรียน นักศึกษา หมายถึง ผู้เข้ารับการศึกษาระดับประกาศนียบัตรและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 5 แห่ง

8. การบริหารจัดการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 5 แห่ง

9. การฝึกอบรบวิชาชีพ หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้และการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นหรือระยะยาวทั้งในและนอกลานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการ หรือสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะภายใต้หลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

10. มาตรฐานการอาชีวศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพและมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา

11. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาที่ตรงตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา และสถานประกอบการ

12.ด้านหลักสูตร หมายถึง หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 5 แห่ง และสถานประกอบการร่วมมือกันจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะให้กับการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ที่สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน โดยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาชีพต่างๆ เข้าร่วมปรึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนการเรียนและแผนการฝึกรายวิชาในแต่ละภาคเรียนอย่างเหมาะสม หลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่น หลากหลายเป็นไปตามความ

ต้องการของผู้เรียน หลักสูตรต้องเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถานประกอบการ สามารถผลิตนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ

13. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ หมายถึง การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาและสถานประกอบการในการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพ ผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและส่งผลไปยังผู้สำเร็จการศึกษาให้มีสมรรถนะวิชาชีพตามมาตรฐานกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

14. การวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการหาผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน ระบบทวิภาคี โดยวัด 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (attribute) มีการรายงานผลความก้าวหน้าการประเมินผลการฝึกงานตลอดระยะเวลาการฝึกอาชีพ เพื่อการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

15. มาตรฐานการเรียนรู้ระบบทวิภาคี หมายถึง คุณภาพเกณฑ์ที่บ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถที่จะต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนในระบบทวิภาคี

16. สภาพการบริหาร หมายถึง กระบวนการการทำงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีโดยอาศัยความร่วมมือกันสองฝ่าย ระหว่างสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาและสถานประกอบการ ใน 4 ด้านคือ 1.ด้านผู้สำเร็จการศึกษา 2.ด้านหลักสูตร 3.ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 4.ด้านการวัดผลและประเมินผล

17. ปัญหาการบริหาร หมายถึง อุปสรรคในการทำงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีโดยอาศัยความร่วมมือกันสองฝ่าย ระหว่างสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาและสถานประกอบการ ใน 4 ด้านคือ 1.ด้านผู้สำเร็จการศึกษา 2.ด้านหลักสูตร 3.ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 4.ด้านการวัดผลและประเมินผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้เข้าใจถึงสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาในปัจจุบัน

2. ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้เข้าใจถึงปัญหาและได้แนวทางการแก้ไขปัญหของการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา
2. มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
3. การพัฒนาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาในต่างประเทศ
4. การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา

1. แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) ได้สรุปหลักการจัดการอาชีวศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1.1 การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพเพื่อพัฒนากำลังคนในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและการฝึกอบรมวิชาชีพซึ่งเป็นการฝึกทักษะอาชีพในระยะสั้นหรือระยะยาวที่ไม่ได้รับวุฒิการศึกษา

1.2 การจัดการอาชีวศึกษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความรู้ มีอาชีพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

1.3 หลักการสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาคือจะต้องฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์จนสามารถทำงานได้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน สังคม และสถานประกอบการ

1.4 การจัดการอาชีวศึกษามีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการผลิตและพัฒนาศักยภาพกำลังคนในด้านวิชาชีพสำหรับการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

1.5 ปรัชญาของการจัดการอาชีวศึกษาคือจะต้องจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานเพื่อเข้าสู่แรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 การจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน มีการกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพเอาไว้อย่างชัดเจน โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญคือให้ผู้เรียนด้านอาชีวศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา คือ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน

1.7 มาตรฐานกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ถือได้ว่าเป็นเจตนารมณ์ของการจัดการอาชีวศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาการความสามารถและทักษะด้านวิชาชีพ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ เป็นกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน ระดับกึ่งฝีมือระดับฝีมือระดับเทคนิคและเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ได้ระดับมาตรฐานสากล การอาชีวศึกษาถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก ในการพัฒนากำลังคนที่เป็นผู้สร้างผลผลิตต่าง ๆ ให้กับประเทศ การอาชีวศึกษาจึงเป็นการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมบุคลากรสำหรับอาชีพ

วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดการดำเนินงานในการผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชาเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2551 ได้สร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีให้การจัดการด้านอาชีวศึกษา เสริมสร้างความนิยมในการเรียนวิชาชีพให้กับสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันได้ใช้กิจกรรมการบริการสังคมในโครงการและวาระพิเศษต่าง ๆ เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งในด้านการฝึกงานวิชาชีพ และปลูกฝังสำนึกการบริการสังคม นอกจากนี้ได้เน้นเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วมรับผิดชอบ และมีบทบาทในการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกันมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต้องการที่จะพัฒนาด้านคุณภาพให้เพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับปริมาณผู้เรียน และขยายบทบาทการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้มีงานทำแล้ว ผู้ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพ และผู้ที่กำลังหางานทำให้มากขึ้น และ

ให้ความสำคัญกับการค้นหา พัฒนา เผยแพร่ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อสร้างและพัฒนาอาชีพ ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551

1. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการ สำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วน หนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ

เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน สามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

มาตรา 9 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 8 ให้จัดตามหลักสูตรที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด ดังต่อไปนี้

1. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
3. ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

คณะกรรมการการอาชีวศึกษาอาจกำหนดหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อความรู้ หรือ ทักษะ ในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ ซึ่งจัดขึ้นเป็นโครงการหรือสำหรับ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้

มาตรา 51 ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการ ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และสถานประกอบการ

มาตรา 54 สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ อาจได้รับสิทธิและประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. การสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรตามสมควรแก่กรณี
2. การเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรอื่น ที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

พัฒนาการของการศึกษาระบบทวิภาคี

การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ได้เริ่มต้นดำเนินการ ตั้งแต่พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน มีพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง แบ่งเป็น 4 ระยะเวลา ดังนี้

1. โครงการโรงเรียน-โรงงาน (Dual System) พ.ศ. 2527 – 2537
2. โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational System) พ.ศ. 2538 –2541
3. การฝึกงานครึ่งหลักสูตร พ.ศ. 2542 – 2550
4. การศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน (Dual Vocational Education)

ระยะที่ 1 โครงการโรงเรียน-โรงงาน (Dual System) พ.ศ. 2527 – 2537

การจัดการอาชีวศึกษาตามโครงการโรงเรียน-โรงงาน ในระยะที่ 1 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกช่างฝีมือที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และประหยัดงบประมาณของรัฐบาลพ.ศ. 2527 โดยกรมอาชีวศึกษา (ชื่อหน่วยงานในขณะนั้น) ได้รับความช่วยเหลือทางวิชาการจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการ โดย บริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด ได้มอบโรงเรียนซีเมนต์ไทยอุบลรัตน์ ให้กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคท่าหลวง ซีเมนต์ไทยอุบลรัตน์ เพื่อเป็นวิทยาลัยต้นแบบ ทดลองจัดอาชีวศึกษาระบบโรงเรียน-โรงงาน โดยได้รับความเห็นชอบและความช่วยเหลือทางวิชาการ จากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

พ.ศ. 2532 กระทรวงศึกษาธิการได้อนุมัติให้ทดลองใช้หลักสูตรช่างชำนาญงาน สาขาช่างซ่อมบำรุงโรงงานอุตสาหกรรม ภายใต้ความช่วยเหลือ ด้านการจัดระบบและรูปแบบการฝึกหัดจาก องค์กร GTZ เป็นตัวย่อจากภาษาเยอรมันว่า (German Technical Cooperation ;Gesellschaft fur Technische Zusammenarbeit) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

พ.ศ. 2535 ได้เปลี่ยนชื่อการจัดการศึกษาระบบโรงเรียน – โรงงานเป็น การจัดการ

ศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training : DVT) เมื่อสำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรช่าง ชำนาญงาน สามารถทำงานให้กับสถานประกอบการได้ และส่วนมากจะได้เงินเดือนสูงกว่า ผู้สำเร็จระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แต่ถ้าจะศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง (ปวส.) จะต้องเรียนเพิ่มให้ได้ครบตามโครงสร้างหลักสูตร ปวช. ขณะนั้น

ระยะที่ 2 โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational System) พ.ศ.2538 – 2541

รัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความช่วยเหลือ เน้นด้านการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจการพัฒนาครู อาจารย์ ครูฝึก ของสถานประกอบการและผู้เชี่ยวชาญ พ.ศ. 2538 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2538 โดยสาระสำคัญ ในหลักสูตรได้กำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบหลากหลาย นอกเหนือจากระบบปกติ สืบเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้ความช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนการสอน อาชีวศึกษาสร้างความเข้าใจพัฒนาครูอาจารย์ ครูฝึกในสถานประกอบการ สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546 เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 การจัดการศึกษาในหลักสูตร ปวช. 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) และปวส. 2546 เป็นการ จัดอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือกับสถานประกอบการกำหนดให้จัดการเรียนการสอนเน้นการ ปฏิบัติจริงสามารถนำรายวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียนเพื่อให้ เกิดความรู้จริงจากการปฏิบัติงาน (On the job training) สถานศึกษาจัดแผนการเรียน โดยนำ รายวิชาชีพหรือบูรณาการรายวิชาชีพพร้อมกับสถานประกอบการนำไปฝึกงานในสถาน ประกอบการ

ระยะที่ 3 การปฏิรูปการศึกษา:การปฏิรูปการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2545 – 2550

สืบเนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการปฏิรูปการศึกษา ครั้งสำคัญของประเทศ ทั้งทางด้านโครงสร้าง การบริหารจัดการ ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาหลักสูตร และการปฏิรูปการเรียนรู้อ ในส่วนของกรมอาชีวศึกษานั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลง ทางด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

1. การปฏิรูปหลักสูตร ในปีการศึกษา 2545 กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2545 และในปีการศึกษา 2546 ได้ประกาศใช้หลักสูตร พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง 2546) และประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2546 ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการฝึกงาน โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

1.1 ด้านหลักการของหลักสูตร หลักสูตรใหม่นี้เป็นหลักสูตรที่เน้นความชำนาญเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้หลากหลายวิธีอย่างกว้างขวาง สามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน ถ่ายโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระได้ ที่สำคัญคือเป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

1.2 ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน จากแนวทางของการปฏิรูปการอาชีวศึกษา โดยมีปรัชญาว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่ รู้จริง ทำได้ เข้าใจชีวิต แนวทางการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจึงเน้น 4 จริง คือ เรียนรู้จากสถานที่จริง เรียนรู้จากผู้ปฏิบัติจริง เรียนรู้ ในสถานที่จริง และเรียนรู้ในวัฒนธรรมจริง การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่จึงให้ความสำคัญกับการเรียนร่วมกับสถานประกอบการ เน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ เน้นการปฏิบัติจริง ให้สามารถนำรายวิชาชีพ และรายวิชาในหมวดไปจัดการเรียนและการฝึกงานในสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (On the job training) โดยจัดได้ 2 รูปแบบ คือ

2.1 การฝึกงาน ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

2.2 ทวิภาคี หรือฝึกงานครึ่งหลักสูตร หลักสูตรใหม่นี้ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 3 ภาคเรียน ในระดับ ปวช. และ 2 ภาคเรียนใน ระดับ ปวส.

ระยะที่ 4 การศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน (Dual Vocational Education : DVE)

จากพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ 3 รูปแบบคือ

1. การศึกษาในระบบ
2. การศึกษานอกระบบ
3. การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง

สถานศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนสามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบรวมกันทั้งนี้ ต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ โดยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

1.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.4.1 นโยบาย

ตามที่รัฐบาลมอบนโยบายให้สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพผู้เรียนในระบบทวิภาคีให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการยกระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการร่วมมือด้วยมาตรการสิทธิประโยชน์ทางภาษียกย่องเชิดชูเกียรติจัดทำประกาศระเบียบ กฎหมาย ข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้น ในระดับสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายวางแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สนับสนุน ส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรของสถานศึกษา

1.4.2 ผู้เรียน

สถานศึกษาและสถานประกอบการ ร่วมกันประชาสัมพันธ์แนะแนวให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้เรียนที่ศึกษาในระบบทวิภาคีคัดเลือกผู้เรียนตามความต้องการของสถานประกอบการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้อง ตามกรอบมาตรฐานอาชีวศึกษาและกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ แต่ละระดับ จัดการเรียนการสอน อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยยึดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นสำคัญ

1.4.3 ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุน ครูผู้สอนและบุคลากรในแต่ละสาขาวิชาซีพีที่เกี่ยวข้องโดยตรง รวมถึงการพัฒนาการเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจากสถานประกอบการ

1.4.4 สถานศึกษา

การส่งเสริมและสนับสนุนการได้มาซึ่งทรัพยากรในการบริหารจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมผู้ที่เกี่ยวข้องโดยมีการสร้างความเข้าใจ พัฒนาให้เกิดความรู้ ในการพัฒนาการจัดการแบบเครือข่ายร่วมกับสถานประกอบการทำให้เกิด แหล่งเรียนรู้ทางด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการ พัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

1.4.5 สถานประกอบการ

สถานประกอบการที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ต้องเข้าใจและมีความรู้ ในการจัดการแบบมีส่วนร่วม การเลือกผู้เรียนระบบทวิภาคีที่ตรงตามความต้องการของสถาน ประกอบการ จัดให้มีครูฝึกสถานประกอบการ จัดหาทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ มีส่วน ร่วมกับสถานศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ถ่ายทอด เทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้แก่ผู้เรียน จัดสวัสดิการที่ จำเป็น รวมทั้งจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.4.6 ผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรมีความรู้ ความเข้าใจ ส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนระบบทวิภาคี ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ ให้ความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการ สอน การฝึกอาชีพ ประโยชน์ที่ได้รับและการมีงานทำหลังผู้เรียนสำเร็จการศึกษา (ศูนย์ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2557)

สรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษามีพระราชบัญญัติการ อาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 นั้นเป็นกฎหมายที่มีส่วนขับเคลื่อนในด้านของการจัดการผลิตกำลังคน เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยกำลังคนที่ผลิตได้จะต้องมีสมรรถนะตรงความต้องการของ ตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน คุณภาพผู้เรียนที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นตัวที่บ่งบอกถึงสมรรถนะการ ทำงานของผู้เรียนและจะส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพโดยอาศัยความร่วมมือในภาครัฐ และเอกชน

มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งนักวิชาการศึกษาได้พยายามทำการศึกษเกี่ยวกับแนวความคิดการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่สามารถทำให้เกิดประสิทธิผลแก่องค์กร มานานหลายทศวรรษ ในแต่ละยุคแต่ละสมัยแนวคิดในการบริหารจะไม่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง จะมีส่วนที่เหมือนกันและส่งเสริมซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ โดยแนวคิดการบริหารงานระบบทวิภาคีที่ผู้ศึกษาค้นคว้าเพื่อให้เกิดความชัดเจนถูกต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคการเปลี่ยนแปลง โดยกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังต่อไปนี้

1.1 ให้ขยายขอบเขตความร่วมมือระบบทวิภาคี หลักเกณฑ์และวิธีการด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับภาคเอกชน ควรจะต้องขยายขอบเขตการทำงานมากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะประเทศกำลังอยู่ในช่วงที่ต้องปรับตัวและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในภาวะที่โลกเกิดเปลี่ยนแปลงและเกิดภาวะวิกฤตด้านเศรษฐกิจ รวมทั้งเกิดการรวมกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพ เช่น ในทวีปเอเชีย ประเทศไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเอเชียและอาเซียน จึงต้องปรับตัวในด้านต่าง ๆ เช่น โครงสร้างขั้นพื้นฐานโลจิสติกส์ (Logistics) เป็นต้น

1.2 เน้นความร่วมมือกับภาคเอกชนทั้งระบบ ซึ่งควรมีความร่วมมือในความหมายที่กว้างกว่าการจัดการศึกษาทวิภาคี กล่าวคือ ความร่วมมือกับภาคเอกชนทั้งภาคการผลิตและภาคบริการซึ่งเป็นผู้ใช้คน ต้องร่วมมือกันตั้งแต่ต้นคือ ความต้องการกำลังคน หากจะเป็นการดีต้องร่วมกันกำหนดคุณลักษณะ สมรรถนะความสามารถ รวมทั้งหลักสูตร การฝึกอบรม การทดสอบและวิชาเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ได้คนในแบบที่ต้องการ ซึ่งจะต้องดำเนินการทั้งระบบโดยเริ่มต้นจากเอกชนเป็นหลัก

1.3 ระบบคุณวุฒิมาตรฐานวิชาชีพ เป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีสถานศึกษาบางแห่งได้ร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น บางสาขาประเภทที่ไม่จบปริญญาตรี แต่ก็ได้รับเงินเดือนกว่า 20,000 บาท โดยมีการกำหนดหรือรับรองคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ในวิทยาลัยต่างประเทศ เช่น วิทยาลัยโพลีเทคนิคของประเทศสิงคโปร์ มีบริษัทด้านอิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น โมโตโลรา อิริคสัน นำเนื้อหาการเรียน ตลอดจนอุปกรณ์การเรียน มาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแก่สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาผลิตคนแก่บริษัท ซึ่งคนเหล่านี้ไม่ได้จบปริญญาตรีแต่ได้รับเงินเดือนสูงกว่าระดับปริญญาตรีมาก เจตนาของระบบคุณวุฒิวิชาชีพต้องการให้เกิดการออกแบบคนตามความต้องการ เช่น ต้องการคนแบบใดต้องสอนอะไร อบรมอย่างไร มีทักษะด้านใด ซึ่งเอกชนและรัฐบาลจะประเมินได้ว่า จะจ้างคนลักษณะเช่นนี้หรือไม่และจ้างเงินเดือนเท่าใด

1.4 ในการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา เน้นความสามารถ มีทักษะที่ภาคเอกชนยอมรับ ไม่ควรผลิตกำลังคนเพื่อได้วุฒิปริญญาตรีหรือรับรายได้ 15,000 บาทเท่านั้น แต่ต้องผลิตคนที่มีความสามารถ มีทักษะที่ภาคเอกชนยอมรับเข้าทำงาน เพราะเชื่อมั่นว่าจะสามารถเพิ่มกำไรให้แก่บริษัทได้ สามารถให้เงินเดือนเกิน 15,000 บาทได้ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงภาพพจน์ของอาชีวศึกษาที่ดีขึ้น เมื่อจบแล้วมีงานทำที่ดี ทั้งในบริษัทชั้นนำ พร้อมทั้งมีโอกาสไปอบรมที่ต่างประเทศด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้คนสนใจอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น เพราะเรียนจบแล้วมีงานทำ มีเงินเดือนสูง

1.5 หลักเกณฑ์การศึกษาระบบทวิภาคีต้องเป็นสากล เชื่อมต่อภาคเอกชน โดยแสวงหาความร่วมมือในปัจจุบันที่ได้ดำเนินการระบบทวิภาคีเป็นเรื่องที่ดีที่มีความร่วมมือกับสถานประกอบการทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีการขยายและยกระดับความร่วมมืออย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเชิญเอกชนมาร่วมมือและใช้ความต้องการของเอกชนเป็นที่ตั้ง มีการตั้งโจทย์ให้ยากขึ้น หลักสูตรจะต้องมีคุณสมบัติ (Qualification) ที่มีความเป็นสากลและมีคุณภาพสูงขึ้นรวมทั้งหลักเกณฑ์ความสอดคล้องกับแนวความคิด การขยายความร่วมมือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ควรส่งเสริมให้อำนาจให้ทำงานได้ง่ายขึ้นและประสบความสำเร็จได้จริง ซึ่งอาชีวศึกษาจะต้องเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และแสวงหาความร่วมมือ มิฉะนั้นผู้ประกอบการรายใหญ่ก็จะอาจจะผลิตเองจ้างเองเพราะผู้จบจะทำงานโดยไม่ต้องพึ่งพาระบบ แต่ผู้ประกอบการขนาดกลางขนาดเล็กทำไม่ได้ มีกำลังไม่เพียงพอ จึงต้องให้อาชีวศึกษาเข้ามาช่วยการออกระเบียบต่าง ๆ กฎระเบียบใดที่เป็นอุปสรรคก็จะต้องแก้ไข ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวคิดและมาตรฐานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ให้สอดคล้องกับ กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ เพื่อเป็นหลักและแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551 มาตรา 8 ที่กล่าวว่า การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการตกลงร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เกิดคุณภาพในด้านผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ และด้านความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ โดยกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติกำหนดคุณลักษณะพิเศษ ดังนี้ 1) ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพที่ฝึกอาชีพได้ทันที 2) มีสมรรถนะเป็นไปตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ ในด้านการจัดการเรียนการสอน จัดให้มีหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การนิเทศร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ส่วนในด้าน

ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกันส่วนในด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกันนั้นได้กำหนด (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2556)

2. มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

อนุสนธิประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 14 มกราคม 2556 ข้อ 6 ให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาตินี้เป็นหลักในการกำหนด มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ และให้ทำเป็นประกาศกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษานั้น โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการไว้แล้ว ดังนั้น จึงกำหนด มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้สอดคล้องกับกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ เพื่อเป็นหลักและแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแต่ละระดับ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 10/2557 เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2557 จึงประกาศกำหนด มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 2 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่า “กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ”

ข้อ 3 การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต้องมุ่งให้เกิดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับ โดยมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนและองค์ประกอบอื่น ๆ ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่แนบท้ายประกาศนี้

ข้อ 4 ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนา มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก 5 ปี

ข้อ 5 ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องวินิจฉัยรายละเอียดจากมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแบบทำยประกาศนี้ให้อยู่ในดุลพินิจของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่จะพิจารณาวินิจฉัยและให้ถือว่าคำวินิจฉัยของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้นเป็นที่สุด

1. หลักการและวัตถุประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 กล่าวไว้ว่า การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิด จากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลา สอนหนึ่งในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ โดยมีการจัดแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ การฝึกทำงาน การวัดผลและการประเมินผลเพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสม ปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผนจัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ และมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้น ๆ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ

2. คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ทุกระดับคุณวุฒิ ประเภทวิชาและสาขาวิชาในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องครอบคลุมอย่างน้อยสามด้านทั้งด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลัก และสมรรถนะทั่วไปและด้านสมรรถนะวิชาชีพตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติที่กำหนดและมีคุณลักษณะพิเศษ ดังนี้

2.1 สามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาที่ฝึกอาชีพได้ทันที

2.2 มีสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ

3. โครงสร้างหลักสูตรจำนวนหน่วยกิตการคิดหน่วยกิตต่อภาคเรียนและการจัดการ

3.1 โครงสร้างหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตและการคิดหน่วยกิตให้เป็นไป ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

3.2 การฝึกอาชีพในสถานประกอบการโดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ การจัดการศึกษาแต่ละระดับ

4. ผู้สอนและบุคลากรสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

4.1 คุณสมบัติผู้สอนให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

4.2 ครูผู้สอนวิชาชีพในสาขาวิชาของสถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพที่สอนไม่น้อยกว่าสี่สิบชั่วโมงต่อคนต่อปี การศึกษาจากสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

4.3 สถานศึกษาจัดให้มีผู้ที่มีประสบการณ์ มีความชำนาญ มีความเชี่ยวชาญ ด้านวิชาชีพมาถ่ายทอดทักษะประสบการณ์และความรู้แก่ผู้เรียน ผู้สอนไม่น้อยกว่าสองครั้ง ๑ ละไม่ต่ำกว่าสองชั่วโมง ต่อสาขาต่อภาคเรียน

5. ทรัพยากรการเรียนการสอนและการจัดการ

5.1 สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องมีวัสดุ ครุภัณฑ์ พื้นที่และอุปกรณ์ การศึกษาสำหรับผู้เรียนเพียงพอต่อการจัดการ เรียนการสอนและการฝึกอาชีพ

5.2 สถานศึกษาต้องมีมีครุภัณฑ์สาขาวิชานั้น ๆ

5.3 สถานประกอบการต้องมีบุคลากรผู้ประสานงาน และครูฝึก

6. สถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

6.1 ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาต้องส่งเสริม สนับสนุนการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

6.2 จัดการเรียนในสาขาวิชาตรงความต้องการสถานประกอบการ

6.3 ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ

6.4 ให้ผู้เรียนทำสัญญาการฝึกอาชีพกับสถานประกอบการ

6.5 ทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถาน ประกอบการตลอดหลักสูตร

6.6 ปฐมนิเทศก่อนการฝึกอาชีพและปัจฉิม นิเทศหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ

6.7 เตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนฝึกอาชีพ

6.8 มีครุภัณฑ์การฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

6.9 การกำกับติดตามและประเมินผลการฝึกอาชีพซึ่งร่วมกับสถาน ประกอบการ

6.10 ประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับสถานประกอบการผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ

7. สถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

7.1 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

7.2 ลักษณะงานที่ฝึกอาชีพต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ในสาขาวิชาที่ผู้เรียนกำลังศึกษา

7.3 ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา

7.4 ทำสัญญาการฝึกอาชีพระหว่างผู้เรียนกับสถานประกอบการ

7.5 ทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษา
ตลอดหลักสูตร

7.6 ประเมินการฝึกอาชีพร่วมกับสถานศึกษา

7.7 มีครูฝึกในสถานประกอบการ

7.8 มีผู้ควบคุมการฝึกอาชีพ

7.9 มีผู้ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ

7.10 ประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

7.11 มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ตามข้อตกลงระหว่างสถานประกอบการ

8. ครูฝึกในสถานประกอบการ

8.1 มีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา

8.2 การฝึกอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องมีครูฝึกหนึ่งคนต่อผู้เรียนไม่เกินสิบคน ระดับปริญญาตรี ต้องมีครูฝึกหนึ่งคน ต่อผู้เรียนไม่เกินแปดคน

8.3 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝึกตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

9. คุณสมบัติของผู้เรียน

9.1 เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการศึกษา

9.2 เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกจากสถานศึกษาและสถานประกอบการ

10. การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพของสถานประกอบการ

10.1 การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพต้องเป็นไปตามจุดประสงค์สาขาวิชาและมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ

10.2 ผู้เรียนมีการบันทึกการฝึกอาชีพ แฟ้มสะสมผลงาน บันทึกคุณธรรม จริยธรรมและจิตอาสาให้เป็นไปตามแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

11. ข้อกำหนดในการนิเทศ

11.1 การไปนิเทศผู้เรียนในสถานประกอบการตามแผนการฝึก โดยแบ่งเป็นสองกรณี คือ

11.1.1 การนิเทศในประเทศ ให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศในสถานประกอบการ แห่งละไม่น้อยกว่าสามครั้งต่อภาคเรียน

11.1.2 กรณีร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับต่างประเทศ การนิเทศอาจแบ่งออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

- 1) ให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อภาคเรียน
- 2) ให้ภาคีเครือข่ายในต่างประเทศเป็นผู้นิเทศแทนต่อภาคเรียน
- 3) ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศต่างประเทศอย่าง

สม่ำเสมอ

11.2 การไปนิเทศการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามแผนการฝึกที่จัดทำขึ้น หากการฝึกอาชีพไม่ครบถ้วนสถานศึกษาต้องจัดการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามจุดประสงค์สาขาวิชา

11.3 ครูนิเทศก์ต้องผ่านการอบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมาย

11.4 ชั่วโมงนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการให้คิดเป็นเวลาชั่วโมงสอนปกติ หากชั่วโมงสอนเกินภาระงานที่กำหนดสามารถเบิกค่าสอนเกินภาระงานได้ตามระเบียบของทางราชการ

11.5 การเดินทางไปนิเทศให้เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการได้ตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

12. การวัดผลและประเมินผลการเรียนและการสำเร็จการศึกษา

12.1 ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรแต่ละระดับ

12.2 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและ กิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนและสมรรถนะที่ ต้องการ

13. การประกันคุณภาพ

13.1 การประกันคุณภาพหลักสูตร

13.1.1 ให้ทุกหลักสูตรต้องกำหนดระบบการประกันคุณภาพไว้ให้ชัดเจน ครอบคลุมทั้งคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา การบริหารหลักสูตร ทรัพยากรการจัดการ อาชีวศึกษาความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน

13.1.2 กำหนดสมรรถนะรายวิชา โดยปรับปรุงรายวิชาเดิมหรือพัฒนา รายวิชาใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

13.2 การประกันคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา

13.2.1 มีคุณวุฒิตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐาน คุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

13.2.2 มีทักษะและความสามารถในการกำกับดูแล มีความเชี่ยวชาญใน การแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน

13.2.3 สถานประกอบการมีความพึงพอใจในศักยภาพผู้สำเร็จการศึกษา

13.2.4 มีใบรับรองการฝึกอาชีพจากสถานประกอบการ องค์กรเอกชน สมาคม องค์กรวิชาการหรือองค์กรวิชาชีพ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐาน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, 2557)

สรุปได้ว่า มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะเป็น เกณฑ์ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี ในการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้อง กับคุณภาพที่สถานประกอบการต้องการให้ผู้เรียนมี ในด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรการสอน ด้าน สถานประกอบการ ด้านการวัดและประเมินผล

การพัฒนาระบบทวิภาคีของอาชีวศึกษาในต่างประเทศ

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561) โรงเรียนอาชีวศึกษาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมี หลายประเภท ทั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลาและแบบไม่เต็มเวลาการจัดการศึกษาแต่ละ

ประเภทมีลักษณะแตกต่างกันและใช้เวลาเรียนที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับสาขาวิชาลักษณะของสถานศึกษา และระบบการศึกษาของแต่ละรัฐ

เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนสามารถเลือกเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเข้าเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาแบบเต็มเวลา หรือเลือกเข้ารับการฝึกอาชีพระบบทวิภาคีซึ่งเป็นการฝึกอาชีพที่ได้รับความนิยมกันมา นักเรียนที่เรียนจบมัธยมต้นจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญทั่วไปประมาณร้อยละเจ็ดสิบห้าเลือกเข้ารับการฝึกอาชีพทวิภาคี

ในรายงานผลการศึกษาของ Cedefop (2007) สรุปว่าโครงสร้างการศึกษาของประเทศเยอรมนีมีจุดเริ่มต้นจากการศึกษาภาคบังคับซึ่งเปิดเรียนในรูปแบบเต็มเวลามีผู้เรียนตั้งแต่ 6-9 หรือ 10 ปีหลักสำเร็จการศึกษาภาคบังคับผู้เรียนสามารถก้าวเข้าสู่การเรียนในระดับอาชีวศึกษาในรูปแบบนอกเวลาเป็นระยะเวลา 3 ปี ระบบการศึกษาภาคบังคับของประเทศสามารถรองรับเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 6-18 ปี และผู้ฝึกหัดงานในระบบทวิภาคีถึงแม้จะมีอายุมากกว่า 18 ปี เส้นทางการศึกษาหลังจากการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ใช้เวลา 4 ปี มีลักษณะเป็นโรงเรียนระบบย่อยแบ่งออกเป็น 3 เส้นทางคือ 1. โรงเรียนระดับพื้นฐาน 2. โรงเรียนระดับกลาง 3. โรงเรียนระดับสูงโรงเรียนระดับพื้นฐานคือจุดสำคัญของการศึกษาภาคบังคับสำหรับผู้เรียนทั้งหมด สำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อหลังจากสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับนี้ใช้เวลา 9-10 ปีโดยเตรียมความรู้ด้านวิชาการศึกษาทั่วไปให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อและผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพได้ ขณะที่โรงเรียนระดับกลางประกอบด้วย 5-7 หรือ 10 ชั้นปี โรงเรียนระดับนี้สามารถผลิตผู้เรียนให้ก้าวไปสู่ระดับผู้บริหารในทุกสาขาวิชาชีพและผู้เรียนสามารถศึกษาต่อในโรงเรียนเฉพาะทาง นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมผู้เรียนให้เชื่อมโยงสู่การศึกษาในโรงเรียนระดับสูงได้ ส่วนการศึกษาในโรงเรียนระดับสูงคือการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนที่มีคุณสมบัติต่อจากการศึกษาระดับกลางหลังจากสำเร็จการศึกษาชั้นปีที่ 12 เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศเยอรมนีมีกลไกที่เปิดช่องทางและให้โอกาสแก่ผู้เรียนจากระบบย่อยทั้งหมดสามารถเข้าสู่การฝึกหัดงานในระบบทวิภาคีได้ ดังนั้นระบบทวิภาคีจึงเป็นจุดหมายของการศึกษาที่เปิดเส้นทางให้การศึกษาระบบย่อยต่าง ๆ มาบรรจบกันอีกครั้ง ผู้เรียนนี้สามารถเข้าสู่ระบบทวิภาคีจึงประกอบด้วยผู้เรียนทั้งจากโรงเรียนเฉพาะทางโรงเรียนระดับพื้นฐานทั่วไป โรงเรียนระดับกลาง โรงเรียนระดับสูง และโรงเรียนระดับสูงสายอาชีวศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศนับได้ว่าเป็นศูนย์รวมของผู้เรียนในระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายที่ใหญ่มากที่สุดโดยมีผู้เรียนเข้ารับการฝึกหัดงานร้อยละ 53 (อ้างถึงใน Cedefop, 2007)

ระบบอาชีวศึกษาแบบ Dual system ของเยอรมนี ถูกกล่าวขานว่าเป็น “backbone” ที่ทำให้เยอรมนีผ่านวิกฤตเศรษฐกิจทุก ๆ ครั้ง เนื่องจากเป็นระบบที่ทำให้ตลาดแรงงานของเยอรมนีมีแรงงานฝีมือที่ตรงกับความต้องการของภาคธุรกิจ อีกทั้งยังสามารถสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ประกอบการและเยาวชน ทำให้ปัจจุบัน ตลาดแรงงานของเยอรมนีมีผู้สำเร็จการศึกษาแบบ Dual system ถึงร้อยละ 54 ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ป.ตรี มีเพียงร้อยละ 18 อัตราการว่างงานของประชากรที่มีอายุระหว่าง 14-25 ปี ของเยอรมนี จึงอยู่ที่เพียงร้อยละ 7.8 ซึ่งต่ำที่สุดในยุโรปจุดเด่นของระบบการศึกษาเยอรมนี คือ มีความยืดหยุ่นสูง นักเรียนที่สำเร็จหลักสูตร Dual system สามารถศึกษาต่อระดับ ป.ตรี ได้โดยสมัครเรียนสายสามัญเพิ่มเติมเป็นเวลา 2-3 ปี แล้ว อีกทั้งวิทยาลัย เทคโนโลยี (University of Applied Science หรือ Fachhochschule) หลายแห่งมีความร่วมมือกับบริษัท เปิดหลักสูตร Dual study ในระดับ ป.ตรี ที่เทียบหน่วยกิจบางส่วนให้นักศึกษาจากหลักสูตร Dual system ทำให้ลดระยะเวลาการศึกษาไปได้ 1-2 ปี นอกจากนี้ เยอรมนียังไม่มีปัญหาเรื่องค่านิยม นักเรียนอาชีวะจึงมีทางเลือก เมื่อตนพร้อมและเห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็น ผู้บริหารของบริษัทชั้นนำ หรือ สส. เยอรมนี ที่มีชื่อเสียงหลายรายก็สำเร็จการศึกษา Dual system มาก่อน Dual system คือ หลักสูตรที่เน้น "เรียนรู้จากการลงมือทำ" โดยเริ่มต้น นักเรียนที่สำเร็จ Grade 10 จะเลือกสมัครเข้าเรียนวิชาชีพที่สนใจ โดยทำสัญญากับบริษัท ในฐานะ apprentice ที่ได้รับเงินเดือน บริษัทจะส่งนักเรียนไปศึกษาในโรงเรียนอาชีพ (Berufsschule) ในบริเวณใกล้กับบริษัท 1-2 วัน ควบคู่กับ การเรียนรู้ภาคปฏิบัติในบริษัท 3-4 วัน ข้อแตกต่างที่สำคัญจากการฝึกงานทั่วไป คือ การที่ทุกบริษัทมี qualified trainer ที่ผ่านการรับรองกลาง จึงทำให้นักเรียนได้รับความรู้ภาคปฏิบัติที่ได้มาตรฐานเดียวกัน

กลไกสำคัญ คือ ความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างภาครัฐและเอกชน ภาครัฐกำหนดนโยบายในภาครัฐและสนับสนุนงบประมาณผ่านโรงเรียนอาชีพ ในขณะที่ภาคเอกชน มีสภาหอการค้าและอุตสาหกรรมเยอรมัน (DIHK) เป็นองค์กรหลัก โดยมีหน้าที่ตั้งแต่ขั้นตอนการเสนอหลักสูตร การลงทะเบียน การจัดสอบ และการรับรองคุณวุฒิ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่สามารถสื่อสารความต้องการของภาคเอกชนเยอรมัน รวมถึงสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ กับโรงเรียนวิชาชีพ DIHK ของเยอรมนี มีความเข้มแข็งมาก เพราะมีข้อกำหนดเรื่อง compulsory membership ที่ทุกบริษัทต้องเป็นสมาชิก DIHK และเสียเงินบำรุงรายปี จึงทำให้ DIHK มีงบประมาณปัจจุบัน มีหลักสูตรวิชาชีพที่ได้รับการรับรองแล้วกว่า 350 วิชาชีพ หน่วยงานรับผิดชอบการบริหารจัดการหลัก ๆ ประกอบด้วย โรงเรียนอาชีพ-บริษัท ในฐานะ education

providers กระทรวงศึกษาธิการของ แต่ละรัฐและกระทรวงศึกษาและวิจัยของสหพันธ์ โดยมี Federal Institute of Vocational Training (BIBB) ทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและประสานงานกับหน่วยงานปฏิบัติ สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมเยอรมนี (DIHK) และหอการค้าและอุตสาหกรรมจังหวัดต่าง ๆ รวมถึงสมาคมวิชาชีพหลายสาขา เป็นตัวแทนของภาคเอกชน ในการกำหนดหลักสูตรตามความต้องการกลุ่มวิชาชีพ ตลอดจนให้คำแนะนำนักเรียน/บริษัท ติดตามการดำเนินงาน ทบทวนมาตรฐานการเรียนการสอน และประเมินและรับรองวุฒิ ในระดับระหว่างประเทศ ระบบอาชีวศึกษาของเยอรมนีเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ประธานาธิบดีโอบามา ได้กล่าวกับนายกรัฐมนตรีแมร์เคิล แสดงความสนใจต่อระบบการศึกษาแบบ Dual system ของเยอรมนี ประเทศเพื่อนบ้านของไทย เช่น เวียดนาม ลาว ลิงคโปร์ มาเลเซีย รวมทั้งจีน บราซิล อินเดีย รัสเซีย อาร์เจนตินา และอีกหลาย ๆ ประเทศในยุโรป ได้เริ่มนำระบบการศึกษาของเยอรมนีไปประยุกต์ใช้ ในขณะที่ประเทศยุโรปตะวันออกบางประเทศ ที่เคยมีระบบ Dual system แต่ยกเลิกไป อาทิ โรมาเนีย เริ่มประสบปัญหาในตลาดแรงงาน จนมีกระแสเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนการตัดสินใจ

กรอบความร่วมมือด้านอาชีวศึกษา ไทย-เยอรมนี

1. MOU ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กับ Federal Institute of Vocational Training ของเยอรมนี (BIBB) เมื่อปี 2547 ซึ่งในขณะนี้ สองฝ่ายอยู่ระหว่างจัดทำข้อตกลงฉบับใหม่ เพื่อต่อยอดความร่วมมือที่มีอยู่ โดยเน้นการร่วมพัฒนาหลักสูตรสาขา mechatronics
2. MOU ว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษา ฉบับ ต.ค. 2555 ลงนามโดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศเยอรมนี มีเนื้อหาครอบคลุม ความร่วมมือเรื่อง Dual system และการส่งเสริมการสอนภาษาเยอรมันในไทย
3. สภาหอการค้าและอุตสาหกรรมเยอรมัน (DIHK) ได้ลงนาม MOU กับสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) เมื่อ ม.ค. 2556 เพื่อส่งเสริมความร่วมมือเรื่องระบบการรับรองวุฒิสมาชิวิชาชีพและหลักสูตรอาชีวศึกษา
4. ต่อมา กระทรวงการต่างประเทศ เยอรมนี ได้มีข้อริเริ่ม German-Thai Dual Excellence Education โดยมีการลงนาม MOU ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับฝ่ายเยอรมนี เมื่อ พ.ค. 2556 เพื่อต่อยอด MOU ต่าง ๆ ข้างต้น โดยกำหนดให้มีบริษัทนำร่อง 3 บริษัท ได้แก่ BMW Bosch และ B. Grimm ที่จะพัฒนาหลักสูตรกับมหาวิทยาลัย / มหาวิทยาลัยเทคนิคของไทย โดยร่วมมือกับหอการค้าเยอรมัน-ไทย และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมนี (GIZ) ภายใต้การดูแลของ Federal Institute for Vocational Training (BIBB) ที่อยู่

ระหว่างการจัดวางแบบแผนการเทียบคุณวุฒิในวิชาสาขาที่เปิดสอนในโครงการกับมาตรฐานของเยอรมนี

นอกจากนี้การผลักดันความร่วมมือ ไทย-เยอรมนี ยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานเยอรมนีที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงการศึกษาและวิจัยเยอรมนี (BMBF) หน่วยงานรับผิดชอบหลัก เสนอการจัดทำ MOU ด้าน Dual system กับกระทรวงศึกษาธิการของไทย อีก 1 ฉบับ รวมทั้งได้เสนอให้ไทยเข้าร่วมโครงการ train the trainers โดยยินดีที่จะหาหรืออรรูปแบบการจัดการอบรมผู้เชี่ยวชาญ

กระทรวงความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนา (BMZ) สนับสนุนข้อริเริ่ม Inwent, iMove, IBEX ที่เน้นความร่วมมือด้าน Dual system ในประเทศหุ้นส่วนกระทรวงการต่างประเทศเยอรมนี มีแผนการสนับสนุนโครงการ สอท. ในการส่งผู้เชี่ยวชาญอาวุโสเยอรมนีไปประจำวิทยาลัยเทคนิค/โรงเรียนวิชาชีพของไทย

กระทรวงเศรษฐกิจและพลังงาน เยอรมนี (BMW) ร่วมมือกับสหภาพการค้าและอุตสาหกรรมเยอรมนี ส่งเสริมภาคเอกชนเยอรมนี ในการเข้าร่วมโครงการของหอการค้าเยอรมัน-ไทย

องค์การความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (GIZ) มีโครงการพัฒนาทักษะผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษาในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือไทยและเวียดนาม โดยเกริ่นไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการสามารถใช้ประโยชน์จากโครงการดังกล่าวในการส่งผู้เชี่ยวชาญของสถานศึกษาและวิทยาลัยกลุ่มเป้าหมายไปอบรม เป็นต้น (ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในเยอรมนี, 2557)

จินดาภา ถิระศิริกุล (2559) การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีในสาธารณรัฐเยอรมนีได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มาเป็นเวลานานซึ่งมีลักษณะเด่นคือสร้างแรงงานฝีมือตรงกับความต้องการภาคธุรกิจซึ่งการเรียนในระบบ Dual Vocational System เป็นระบบของการเรียนรู้การฝึกอาชีพที่เยาวชนต้องไปสมัครเป็นพนักงานหรือช่างฝึกหัดในสถานประกอบการขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กที่เปิดรับสมัครช่างฝึกหัด โดยมีการทำสัญญาระหว่างผู้ปกครองและสถานประกอบการ การฝึกอาชีพเริ่มจากการฝึกในสถานประกอบการเป็นหลัก คือประมาณ 3-4 วันต่อสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือสถานประกอบการจะส่งพนักงานหรือช่างฝึกหัดเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่อยู่ใกล้กับสถานประกอบการ เป็นไปตามกฎหมายของรัฐบาลซึ่งทุกรัฐต้องปฏิบัติตาม

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสหรัฐอเมริกา

บรรเลง ครนินและคณะ (2548) ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีระบบการศึกษาของชาติ เพราะแต่ละมลรัฐต่างมีเมืองหลวงของตนเอง มีรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการของแต่ละรัฐ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นหน้าที่ของแต่ละมลรัฐ กระทรวงศึกษาธิการไม่มีอำนาจที่จะจัดตั้งระบบการศึกษาในระดับชาติคงทำหน้าที่เพียงประสานงานกับ มลรัฐต่าง ๆ เท่านั้นแต่ละมลรัฐมีกระทรวงศึกษาธิการและสภาการศึกษาเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแล โดยมีรัฐมนตรี (Commissioner) ของมลรัฐทำหน้าที่บริหารงานใน แต่ละมลรัฐมีเขตการศึกษาหลายสิบเขต แต่ละเขตมีกรรมการหรือคณะกรรมการสภาการศึกษาศึกษาที่เรียกว่า "School Board" ทำหน้าที่บริหารจัดการร่วมกับเจ้าหน้าที่เขตการบริหารจัดการในแต่ละมลรัฐมีความแตกต่างกันไป บางมลรัฐยังมีการรวบรวมอำนาจการตัดสินใจไว้ที่สภาการศึกษาของมลรัฐ บางรัฐได้กระจายอำนาจการตัดสินใจให้เป็นภาระหน้าที่ของเขตการศึกษา

การศึกษาภาคบังคับของสหรัฐอเมริกาเป็นการศึกษาในช่วงก่อนอุดมศึกษา นั่นคือ การศึกษา 12 ปี ระหว่างอายุ ระหว่างอายุ 6-17 ปี โครงสร้างการศึกษาจะประกอบด้วย ระดับก่อนประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา

1. การจัดการศึกษาด้านอาชีพในประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินการอย่างเป็นระบบผนวกไว้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นอุดมศึกษา ในส่วนที่เรียกว่า “อาชีพศึกษา” (career education) ซึ่งแบ่งเนื้อหาไว้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 ขั้นตระหนักในอาชีพ (career awareness) เริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษา

1.2 ขั้นแนะนำอาชีพ และการแบ่งหน้าที่ของแรงงาน ในสังคม (career orientation systematization) เป็นการจัดการในระดับประถมศึกษาตอนปลายถึงมัธยมศึกษาตอนต้น

1.3 ขั้นการสำรวจบทบาทอาชีพที่สัมพันธ์ กับแนวคิดของตน (career experimentation) เป็นการจัดการในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4 ขั้นเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ (employability) เป็นการจัดการศึกษาในระดับช่วงท้ายของมัธยมศึกษาตอนปลายต่อเนื่องไปถึงระดับอุดมศึกษา

2. จัดไว้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในแผนการเรียนที่เรียกว่า เตรียมเทคนิค (technical preparation) ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้

3. แผนการศึกษาอาชีพ ที่ผสมผสานในลักษณะแนวทางการเรียนรู้การทำงาน (school-to-work transitions)

4. แผนการจัดอาชีวศึกษาในลักษณะสหกิจอาชีวศึกษา (vocational cooperative education) สำหรับผู้ที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นได้ผ่านการเตรียมความรู้ทางวิชาชีพมาในระดับหนึ่งแล้วเข้าเรียนในโปรแกรมนี้ในลักษณะเรียนทฤษฎีและฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการสลับกัน

5. การจัดอาชีวศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคหรือในวิทยาลัยชุมชน

สรุปได้ว่าการศึกษาด้านอาชีพในสหรัฐอเมริกา จะเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นอุดมศึกษา ในลักษณะที่เหมาะสมกับวัยและการเรียนการสอนในแต่ละระดับ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีโปรแกรมการเรียนให้เลือกเรียน ทั้งสายสามัญเพื่อมุ่งสู่หาวิทยาลัยหรือสายประสมประสานกับอาชีพ ในลักษณะต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอีกระดับหนึ่งคือ อาชีวศึกษาที่จัดในระดับหลังชั้นมัธยมศึกษา (post-secondary education) ซึ่งจะจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอาชีพในวิทยาลัยชุมชน สถาบันเทคโนโลยีเฉพาะทางต่าง ๆ ในระดับอนุปริญญา นักศึกษาส่วนหนึ่งสามารถเทียบโอนหน่วยกิตไปเรียนระดับมหาวิทยาลัยได้แต่ต้องมีข้อตกลงกันระหว่างวิทยาลัยนั้น ๆ กับมหาวิทยาลัยที่จะร่วมมือในโครงการ

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในออสเตรเลีย

ออสเตรเลียมีหลักสูตรสายอาชีพนับเป็นพัน ๆ หลักสูตรที่เปิดสอนทั่วประเทศ ทั้งมหาวิทยาลัย เอกชน และสถาบันเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (Technical and Further Education-TAFE) ซึ่งเป็นของรัฐบาล คุณวุฒิอาชีวศึกษาและฝึกอบรมเป็นที่นิยมกันมากในประเทศออสเตรเลียเนื่องจากเป็นคุณวุฒิที่มีมาตรฐานสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับระบบการศึกษาของต่างชาติบางระบบ นอกจากนั้นยัง ทำให้นักเรียนเกิดทักษะเชิงปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและยังให้ประสบการณ์ทำงานในภาคอุตสาหกรรม นักเรียนสามารถเริ่มเรียนอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมได้หลังจากสำเร็จจากชั้นมัธยมศึกษา (ชั้นปีที่ 10) หรือชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นปีที่ 12) สถาบันอาชีวศึกษาหลายแห่งมีความสัมพันธ์และข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ซึ่งหมายความว่าสามารถเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีได้ โดยมหาวิทยาลัยรับโอนหน่วยกิต ถึง 1 ปี และเมื่อคุณสมารถศึกษาได้คะแนนตามที่สถาบันอาชีวศึกษากำหนด สถาบันอาชีวศึกษาจะเสนอคุณวุฒิการศึกษาเป็นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับ 1 ระดับ 2 ระดับ 3 และระดับ 4 ซึ่งหากสามารถเรียนประกาศนียบัตรระดับสูงขึ้นไปมากก็ จะมีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานในสถานประกอบการเพิ่มมากขึ้นด้วย ดังนี้

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (Certificate) จะสอนทักษะขั้นพื้นฐานเน้นความรู้เชิงปฏิบัติ และปูพื้นฐานสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อในสาขาเฉพาะต่อไป ประกาศนียบัตรวิชาชีพแบ่งออกเป็น ระดับ 1 ถึง ระดับ 4 (Certificate I – IV) มีระยะเวลาในการเรียนตั้งแต่ประมาณ 6 เดือนจนถึง 1 ปี

อนุปริญญา (Diploma) หลักสูตรอนุปริญญาเป็นหลักสูตรเรียนควบภาคทฤษฎีกับทักษะเชิงเทคนิคและเชิงสร้างสรรค์ระดับสูง ระยะเวลาของหลักสูตรประมาณ 2 ปี เป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้งระดับปฏิบัติและการวางแผนเหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการก้าวขึ้นไปสู่ตำแหน่งหัวหน้างาน ทั้งยังเป็นหลักสูตรพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่ต้องการศึกษาต่อเนื่องในระดับปริญญาตรีอีกด้วย โดยทั่วไปผู้ที่จบอนุปริญญาแล้วและต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี สาขาวิชาที่ใกล้เคียงกันจะได้รับการพิจารณาเทียบหน่วยกิตได้ประมาณ 1 ปี

อนุปริญญาชั้นสูง (Advanced Diploma) เป็นหลักสูตรที่สูงกว่าระดับอนุปริญญาเล็กน้อยและเรียนเต็มเวลา 2-3 ปี หลักสูตรระดับปริญญาตรี เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจะคล้ายคลึงกับระดับอนุปริญญา แต่สามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้มากกว่าระดับอนุปริญญา ภาคการศึกษาจะเริ่มตั้งแต่ต้นเดือนกุมภาพันธ์ จนถึงต้นเดือนธันวาคม โดยแบ่งเป็น 2 ภาค การศึกษาเช่นเดียวกับระดับมหาวิทยาลัย ส่วนหลักสูตรภาษาอังกฤษจะมีการเปิดตลอดทั้งปี สำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมของเอกชนจะเปิดสอนในหลายหลายสาขาวิชา และแบ่งโครงสร้างระดับการศึกษาเช่นเดียวกันกับที่สถาบัน TAFE บางแห่งอาจเปิดสอนเฉพาะทาง เช่น วิทยาลัยที่เปิดสอนทางด้านการบิน วิทยาลัยที่เปิดสอนด้าน ศิลปะ และการออกแบบ เป็นต้น และส่วนใหญ่จะเปิดสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษ (ELICOS) ควบคู่ไปด้วย วิทยาลัยจะมีชั้นเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักศึกษาเฉลี่ยประมาณ 20 คน เนื้อหาของวิชาและระยะเวลาของหลักสูตรจะถูกกำหนดโดยตัววิทยาลัยแต่ละแห่งเอง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นระดับการศึกษาที่สูงที่สุด ปัจจุบันประเทศออสเตรเลียมีมหาวิทยาลัย 40 แห่ง ซึ่งเป็นของรัฐบาล 38 แห่ง และเอกชน 2 แห่ง ซึ่งต่างก็ได้รับการรับรองวิทยฐานะเท่าเทียมกัน ระบบการศึกษาของออสเตรเลียมุ่งเน้นความเป็นเอกเทศและความต้องการเฉพาะตัวจึงทำให้มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียมีความเป็นปัจเจก ซึ่งยากแก่การเปรียบเทียบหรือจัดระดับ เมื่อนักศึกษาตัดสินใจเลือกที่จะศึกษาในสถาบันการศึกษาของออสเตรเลียก็ควรพิจารณาจากเนื้อหาของหลักสูตร ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ระบบการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และสถานที่ตั้งเป็นหลัก มหาวิทยาลัยออสเตรเลียเปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก และบางแห่งเปิดสอนระดับอนุปริญญาด้วย สาขาวิชาที่เปิดสอนครอบคลุมทั้งสาขาทาง วิชาชีพและวิทยาการต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ การแพทย์ และธุรกิจ สาขาวิชาที่นักศึกษาต่างชาตินิยมเรียนมากที่สุดคือ ธุรกิจ การบริหาร การจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ และวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ในระดับมหาวิทยาลัยมีการแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับ

ปริญญาตรี (undergraduate) และการศึกษาสำหรับผู้สำเร็จชั้นปริญญาตรีแล้วเรียกว่าระดับบัณฑิตศึกษา (postgraduate)

หลักสูตรปริญญาเป็นหลักสูตรระดับปริญญาที่สำคัญ ซึ่งเป็นข้อกำหนดพื้นฐานสำหรับวิชาชีพ ส่วนใหญ่และใช้เวลาเรียน 3- 6 ปี และบางสาขาอาจใช้เวลามากกว่านี้ ในออสเตรเลียไม่มีการสอบเอ็นทรานซ์ (entrance) ฉะนั้นการรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี จะพิจารณาจากผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือจากคุณสมบัติที่เทียบเท่า ในกรณีที่เป็นนักเรียนต่างชาติ มหาวิทยาลัยอาจกำหนดคุณสมบัติในการเข้าเรียนของนักเรียนจากประเทศต่าง ๆ แตกต่างกันไป เช่น สำหรับนักเรียนไทยที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมากอาจได้รับการพิจารณาให้เข้าเรียนในระดับปริญญาตรีในบางมหาวิทยาลัยได้เลย หลายสถาบันอาจพิจารณาผู้ที่สำเร็จมหาวิทยาลัยปีที่ 1 แล้วเท่านั้น นอกจากนี้มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับผลการสอบเทียบจากประเทศไทย แต่ได้มีการเปิดสอนการศึกษาพื้นฐาน (Foundation Studies) สำหรับผู้ที่คุณสมบัติไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเข้าระดับปริญญาตรีรวมทั้ง นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าจากประเทศไทยด้วย

นักศึกษาสามารถขอศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีเกียรตินิยมได้หลังจากสำเร็จปริญญาตรีด้วยผลการเรียนดีเยี่ยมโดยการลงทะเบียนเรียนเพิ่มสำหรับปีเกียรตินิยมได้ตั้งแต่นั้น โดยจะใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 4-7 ปี การเรียนปริญญาตรีเกียรตินิยมจะมีการเรียนทั้งภาคบรรยายและภาควิทยานิพนธ์ ในกรณีที่สอบได้คะแนนดีมากและได้เกียรตินิยมหนึ่ง จะได้รับการรับรองวุฒิให้เทียบเท่ากับปริญญาโท จึงสามารถจะเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกได้เลย โดยไม่ต้องเรียนปริญญาโท

ประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Certificate/Postgraduate Certificate) หลักสูตรนี้ช่วยให้ได้รับคุณวุฒิการศึกษาในสาขาวิชาที่เลือกเรียนหรือเพิ่มพูน ความรู้และประสบการณ์จากที่มีอยู่เดิม ใช้เวลาในการเรียนเต็มเวลาแบบเข้าชั้นเรียนประมาณ 6 เดือน บางมหาวิทยาลัยจะใช้เป็นหลักสูตรประเมินผลสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทแต่คุณสมบัติยังไม่เหมาะสม อนุปริญญาโท (Graduate Diploma / Postgraduate Diploma) หลักสูตรนี้ช่วยให้ได้รับการเสริมสร้างความรู้หรือช่วยให้สามารถเรียนในสาขาวิชาที่แตกต่างจากสาขาวิชาที่คุณเรียนสำเร็จในระดับปริญญาตรี เพราะช่วยให้มีคุณสมบัติที่เข้าเรียนต่อปริญญาโท และใช้เวลาเรียนเต็มเวลาแบบเข้าชั้นเรียนประมาณ 6 เดือนถึง 1 ปี หลายมหาวิทยาลัยจัดให้หลักสูตรอนุปริญญาโท (Graduate Diploma) เป็นหลักสูตรปีแรกของปริญญาโท หากนักศึกษาทำคะแนนได้ดีก็สามารถผ่านเข้าไปเรียนในปีที่ 2 ของปริญญาโทได้เลย

ปริญญาโท (Master Degree) เป็นการจัดหลักสูตรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในสาขาที่เรียน นอกเหนือจากระดับปริญญาตรีและปริญญาตรีเกียรตินิยม ใช้เวลาเรียนประมาณ 1-2 ปี การเรียนระดับปริญญาโทสามารถเป็นแบบเข้าชั้นเรียนหรือแบบทำการวิจัยหรือควบทั้งสองอย่างก็ได้ ผู้ที่จะเข้าศึกษาต่อปริญญาโทจะต้องมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าและมีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ บางมหาวิทยาลัยอาจขอให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (Graduate Certificate) หรืออนุปริญญาโท (Graduate Diploma) หรือหลักสูตรเตรียมศึกษาต่อระดับปริญญาโทที่เรียกว่า "Qualifying Program" หรือ "Preliminary Program" เพื่อขอประเมินผลการเรียนว่าจะสามารถศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้หรือไม่ Master of Philosophy เป็นหลักสูตรที่ช่วยพัฒนาทักษะการทำวิจัย ใช้เวลาศึกษาแบบการทำวิจัยประมาณ 18 เดือน ถึง 3 ปี

Doctorate เป็นหลักสูตรที่ได้รับการออกแบบสำหรับมืออาชีพกลับมาศึกษาเพื่อพัฒนาการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ ใช้เวลาศึกษาเต็มเวลา ระหว่าง 2- 4 ปี โดยทั่วไปเป็นการศึกษาแบบเข้าชั้นเรียน Doctor of Philosophy เป็นหลักสูตรปริญญาเอก หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า Ph. D เป็นระดับการศึกษาสูงสุดที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย ใช้เป็นระยะเวลาในการศึกษาชั้นสูงในการทำวิจัยในสาขาวิชาเฉพาะทาง นักศึกษาจึงควรมีพื้นฐานในการทำวิจัยหรือเขียนวิทยานิพนธ์มาก่อน ปัจจุบันมีบางมหาวิทยาลัยได้พิจารณาเพิ่มหลักสูตรแบบเข้าชั้นเรียน (coursework) เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนระดับปริญญาเอกด้วย ภาคการศึกษาเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนพฤศจิกายน โดยแบ่งเป็น 2 ภาคการศึกษา ดังนั้น นักศึกษาควรเดินทางไปถึงออสเตรเลียอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์ ก่อนที่จะเริ่มภาคการศึกษา เพื่อที่จะได้มีเวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และโดยปกติแล้วมหาวิทยาลัยมักจะจัดให้มีการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ ก่อนเปิดภาคเรียนประมาณ 2 สัปดาห์ สถาบันอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม (Vocational Education and Training Institutes) สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 2552)

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2558) ระบบอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (Vocational Education and Training, VET) ในเครือรัฐออสเตรเลีย เป็นการจัดการศึกษาสายอาชีพที่มีความหลากหลาย มีคุณภาพและมาตรฐานสูงเป็นที่นิยมเป็นอย่างมาก สถาบันที่จัดการศึกษามีทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัยและภาคเอกชน แต่ส่วนใหญ่ดำเนินการในวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง

วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาอย่างต่อเนื่อง TAFE เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐจำนวนมากกว่า 200 แห่ง กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เป็นหน่วยงานการศึกษา

วิชาชีพที่ใหญ่ที่สุด การอาชีวศึกษาทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นช่างอุตสาหกรรม ก่อสร้าง วิศวกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม การโรงแรม ทั้งระดับช่างฝึกหัด ช่างฝีมือ ช่างชั้นสูง และช่างเทคนิค รับนักเรียนที่สำเร็จมัธยมศึกษาเกรด 10 หรือเกรด 12 ใช้เวลาเรียนตั้งแต่ 6 เดือนถึง 3 ปีแล้วแต่ระดับและสาขาอาชีพ

นอกจากนี้วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) มีหลักสูตรระยะสั้นตามความต้องการของหน่วยงาน รวมทั้งจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ในหลักสูตรสามัญแบบเร่งรัดซึ่งเป็นหลักสูตร 1 ปี จัดสำหรับผู้ใหญ่ที่มีอายุเกิน 18 ปีขึ้นไป ที่ยังไม่จบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและต้องสอบให้ได้คุณวุฒิตั้งกล่าว เพื่อเรียนต่อระดับอุดมศึกษา อีกทั้งวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่องยังไม่มีจัดการเรียนแบบเปิด เป็นการจัดการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาให้แก่ชาวออสเตรเลียทุกคนอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกันซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของภาคสังคม และเศรษฐกิจ รัฐบาลของแต่ละประเทศจะกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในต่างประเทศนั้นจะได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการของแต่ละประเทศเป็นอย่างดี รวมถึงรัฐบาลจะส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบนี้เพราะระบบการศึกษาแบบทวิภาคีนั้นจะทำให้ผู้เรียนนำความรู้มาพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็ว การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในต่างประเทศจะมุ่งเน้นการเรียนออกมาแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ทันที ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมที่ดีทั้งสถานประกอบการและสถานศึกษา

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) ได้สรุปหลักการจัดการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ซึ่งมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1.1 การอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพเพื่อพัฒนากำลังคนในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ และการฝึกอบรมวิชาชีพซึ่งเป็นการฝึกทักษะอาชีพในระยะสั้นหรือระยะยาวที่ไม่ได้รับวุฒิการศึกษา

1.2 การจัดการอาชีวศึกษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีความก้าวหน้า มีอาชีพเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

1.3 หลักการสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาคือจะต้องฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์จนสามารถทำงานได้ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน สังคม และสถานประกอบการ

1.4 การจัดการอาชีวศึกษามีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการผลิตและพัฒนาศักยภาพกำลังคนในด้านวิชาชีพสำหรับการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

1.5 ปรัชญาของการจัดการอาชีวศึกษาคือจะต้องจัดให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานเพื่อเข้าสู่แรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 การจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน มีการกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพเอาไว้อย่างชัดเจน โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญคือให้ผู้เรียนด้านอาชีวศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา คือ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน

1.7 มาตรฐานกำลังคนด้านอาชีวศึกษา ถือได้ว่าเป็นเจตนารมณ์ของการจัดการอาชีวศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ ความรู้ด้านวิชาการความสามารถและทักษะด้านวิชาชีพและคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ เป็นกระบวนการผลิตและพัฒนา กำลังคน ระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและเทคโนโลยีที่มีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ได้ระดับมาตรฐานสากล การอาชีวศึกษาถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก ในการพัฒนากำลังคนที่เป็นผู้สร้างผลผลิตต่าง ๆ ให้กับประเทศ การอาชีวศึกษาจึงเป็นการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมบุคลากรสำหรับอาชีพ

บุญสืบ โพธิ์ศรี และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) การบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษาจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จัดทำหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ ทำการประเมินหลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์แรงงานฝีมืออาชีพที่สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาจะต้องมีความสามารถทางด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทักษะชีวิต เป็นผู้มีนิสัย

อุตสาหกรรม รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถประกอบอาชีพอิสระและเป็นเจ้าของกิจการได้

การศึกษาด้านอาชีวศึกษา คือ การศึกษาวิชาชีพที่มุ่งฝึกทักษะและนิสัยรักการทำงาน มีความรักมีความรู้ความชำนาญในอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของผู้เรียน มุ่งเน้นให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ การจัดการอาชีวศึกษาจึงมุ่งผลิตกำลังคนที่มีทักษะในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือและระดับผู้ชำนาญเฉพาะอย่างให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต้องมีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดโดยมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการสำคัญของการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงและจะต้องรู้จักวิธีการขยายหลักสูตรมาสู่ชั้นเรียน เป็นการร่วมมือประสานงานและส่งเสริมวิชาการและการบริหารงานเพื่อให้ดำเนินการนำหลักสูตรของสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษา

อาทิพย์ จิรวัดมนผล (2553) กล่าวถึง การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี(Dual Vocational Training – DVT) คือการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการจริง เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นช่างฝีมือและช่างเทคนิคเต็มรูปแบบมีทักษะฝีมือตรงความต้องการของตลาดแรงงานส่วนคำว่า “ระบบทวิภาคี” คือการจัดการเรียนการสอนระบบหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการมากกว่าระบบปกติ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนรายวิชาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เช่นเดียวกับผู้สำเร็จการศึกษาระบบปกติ

2. การบริหารและการจัดการ

2.1 ความหมายของการบริหาร

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2554) การบริหารหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างทีบุคคลที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ และทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

มัลลิกา ต้นสอน (2544) การบริหาร (Administration) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยความสะดวก การสนับสนุน และการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

พะยอม วงศ์สารศรี (2542) การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึง ความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 ความหมายของการจัดการ

การทำให้กลุ่มบุคคลในองค์การเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาบุคลากร การนำหรือการสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดการทรัพยากรประกอบด้วย การใช้งานและการจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเทคโนโลยี และยังช่วยการบริหารให้กับองค์กรต่าง ๆ ให้เจริญรุ่งเรืองนั่นคือการจัดการ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2561)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2550) การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ออกแบบสำหรับบุคคล เพื่อการทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเป็นกระบวนการของการนำไปสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกันโดยใช้ บุคคล และทรัพยากร หรือเป็นกระบวนการออกแบบ และรักษาสภาพแวดล้อมซึ่งบุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดทฤษฎีการบริหาร

Guilick and Urwick (1973, p.17) กระบวนการจัดการประกอบด้วย ขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ โดยใช้ตัวย่อของอักษรตัวต้นของแต่ละคำมาเรียงกัน คือ Planning Organizing Staffing Directing Coordinating Reporting และ Budgeting เรียกว่า พอสต์คอ์ป (POSDCoRB) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดโครงการไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ในการบริหารงานใด ๆ ตาม ผู้บริหารจะต้องรู้จักวางแผน เพราะการวางแผนเป็นหลักการสำคัญขั้นพื้นฐานของกระบวนการจัดการ ผู้บริหารจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า แผนงานเป็นหลักและเป็นรากฐานของการปฏิบัติงานทั้งปวง ถ้าปราศจากแผนงานแล้วเป็นการยากที่ผู้บริหารจะทำงานให้ได้ผลดี การวางแผนนั้นอาจจัดทำเป็นแผนระยะสั้น หรือแผนระยะ

ยวาก็ได้ รูปแบบของแผนงานควรประกอบด้วยหัวข้อวัตถุประสงค์ นโยบาย แนวปฏิบัติ และมาตรฐานของงาน ในการวางแผนนั้นผู้บริหารจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า จะทำอะไร (what) จะทำอย่างไร (how) จะใช้เงินเท่าไร (how many) จะมอบหมายให้ใครทำ (who) จะทำที่ไหน (where) และจะทำเมื่อใด (when) นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ ระบบของสังคม พฤติกรรมของบุคคล ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นที่ยึดถือของบุคคลในกลุ่มนั้น ๆ ด้วย

3.2 การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงานโดยการจัดแบ่งงานขององค์การหรือของหน่วยงานเป็นหน่วยงานย่อยพร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละส่วนงาน ตลอดจนกำหนดสายงานควบคุม และบังคับบัญชาในลักษณะหน่วยงานหลัก (line) และหน่วยงานที่ปรึกษา (staff) และหน่วยงานช่วย (auxiliary) พร้อมทั้งกำหนดช่วงการบังคับบัญชา ซึ่งตามปกติช่วงการบังคับบัญชาจะอยู่ระหว่าง 3-15 หน่วยงานย่อย การจัดองค์การเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะถ้ามีการจัดองค์การดี จะช่วยให้เกิดความสะดวกและราบรื่นในองค์การนั้น การจัดองค์การอาจแสดงไว้ในรูปของแผนภูมิองค์การ เพื่อให้เกิดการสื่อสารความเข้าใจในองค์การเกี่ยวกับ อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบสายการบังคับบัญชาและการติดต่อสื่อสาร

3.3 การจัดคนเข้าทำงาน (staffing) เป็นกระบวนการของการสรรหา และคัดเลือกบุคคลที่มี คุณสมบัติเหมาะสมกับงานเข้ามาสู่องค์การ มีการปลุมนิเทศ และมอบหมายงานให้กับบุคลากร มีการบำรุงรักษา สนับสนุนการเลื่อนระดับ และการเลื่อนตำแหน่ง มีการฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากร มีการพิจารณาความดีความชอบ และดูแลเรื่องสวัสดิการ เนื่องจาก “คน” เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการบริหาร ดังนั้น การจัดการงานบุคคลจึงมีความสำคัญสูงสุดของกระบวนการจัดการ ผู้บริหารควรเอาใจใส่ชีวิตความเป็นอยู่ และความสุข ความทุกข์ ของผู้ร่วมงาน ดูแลผู้ร่วมงานให้อยู่ ในสภาพที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคล (put the right man on the right job) และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ร่วมงานงานโดยเท่าเทียมกัน

3.4 การอำนวยการหรือการสั่งการ (directing) เป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการจัดการ และเป็นบทบาทที่สำคัญของผู้บริหาร เพราะการสั่งการ หรือการอำนวยการของผู้บริหาร จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์การ หรือหน่วยงาน การอำนวยการหรือการสั่งการเป็นการตัดสินใจของผู้บริหารในการกำหนดให้ผู้ร่วมปฏิบัติงาน หรือดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือเป็นการตัดสินใจในการเลือกทางเดินขององค์การก็ได้

3.5 การประสานงาน (coordinating) หมายถึง การประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือ ตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการติดต่อสื่อสารภายในองค์การ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยราบรื่น และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ การประสานงานเป็นขั้นหนึ่งของกระบวนการจัดการ ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้เทคนิคในการส่งเสริม ชักจูง ตักเตือน และช่วยเหลือให้ทุกหน่วยงานขององค์การรับเอาหน้าที่ขององค์การเป็นจุดหมายปลายทางวัตถุประสงค์ ขององค์การเป็นทิศทาง และใช้มาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นทางเลี้ยวสำหรับบังคับตนเอง และรวมระบบย่อยให้เป็นระบบใหญ่ที่เข้มแข็ง ดังนั้น การประสานงานจึงเป็นการจัดให้คนในองค์การทำงานให้เป็นระบบสัมพันธ์ และสอดคล้องกัน โดยยึดถือหน้าที่ วัตถุประสงค์ และมาตรฐานการปฏิบัติขององค์การเป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อให้องค์การเป็นปึกแผ่น และก้าวหน้าอยู่เสมอ

3.6 การรายงาน (reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน และการประชาสัมพันธ์ องค์การ ในการบริหารงานนั้น ผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามกระบวนการจัดการ เริ่มจาก การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การติดต่อประสานงาน ผู้บริหารเองจะต้องเป็นผู้ติดตามผลว่า สิ่งที่ได้สั่งการ หรือมอบหมายงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชานั้น ผลการปฏิบัติงานมีความคืบหน้าเพียงใด รวมถึงมีปัญหาและอุปสรรคประการใด ต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่การปฏิบัติงานจะต้องทำให้สอดคล้องและบรรลุเป้าหมายขององค์การได้หรือไม่ อีกทั้งยังเป็นการประเมินผลงานขององค์การ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย

3.7 การจัดทำงบประมาณ (budgeting) หมายถึง กระบวนการจัดการขององค์การจำเป็นต้องมีการใช้ งบประมาณทางการเงินเข้ามาช่วยเป็นปัจจัยในการดำเนินการจัดทำงบประมาณนั้น จัดว่าเป็นหนึ่งของการวางแผน และการควบคุมแผนงานและโครงการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นการจัดทำงบประมาณยังช่วยให้สะดวกในการมอบหมายงานการสั่งการและการตัดสินใจ กุลิก และเออร์วิค (Gulick และ Urwick)

กาพร (ศิริอร) ชั้นหัตถ์ (2549) กระบวนการบริหาร หรือกระบวนการ จัดการแนวใหม่ มี 7 ขั้นตอน เรียกว่า POSDCIT ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน (planning) ในการบริหาร หรือการจัดการจำเป็นต้องมีการวางแผน กำหนด นโยบาย และกลยุทธ์ ขององค์การเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ
2. การจัดองค์การ (organizing) เป็นการกำหนดหมวดหมู่ของงาน โดยให้มีตำแหน่งต่าง ๆ ตามความเหมาะสม กำหนดอำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งใน

แผนกหรือฝ่าย และกำหนดความสัมพันธ์ขององค์กรต่าง ๆ ภายในองค์กร และระหว่างองค์กร

3. การจัดคนเข้าทำงาน (staffing) เป็นการบริหารงานบุคคล ซึ่งเริ่มตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือก การปฐมนิเทศ การมอบหมายงาน การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากร การพิจารณา ความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง และการรักษาวินัย

4. การอำนวยการ (directing) เป็นการตัดสินใจสั่งการ และมอบหมายให้แก่บุคลากรขององค์กรเพื่อดำเนินการตามแผนงานโครงการ และงานขององค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย

5. การประสานงาน (coordinating) เป็นการประสานงานทั้งภายใน และภายนอกองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

6. สารสนเทศ (Information) หมายถึง สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจองค์กร ช่วยพัฒนาบุคลากรให้ทันสมัย ก้าวทันโลก และทันเหตุการณ์

7. เทคโนโลยี (technology) หมายถึง เทคนิควิธีการ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ จะช่วยในการผลิตการบริหารและการติดต่อสื่อสารทั้งภายใน และภายนอกองค์กร

เทพวิมล นามสว่าง (2554) การบริหารเชิงระบบ หมายถึง วิธีการนำความรู้เรื่องระบบเข้ามาเป็นกรอบช่วยในการค้นหาปัญหา กำหนดวิธีการแก้ปัญหาและใช้แนวทางความคิดเชิงระบบ ช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา องค์ประกอบของระบบ ประกอบไปด้วย 5 ส่วนสำคัญ คือ 1. ปัจจัยนำเข้า 2. กระบวนการ 3. ผลผลิต 4. การป้อนกลับ 5. สภาพแวดล้อม แนวคิดทฤษฎีระบบ มีบทบาทในการพัฒนาสร้างเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและการบริหารต่าง มีความเชื่อมั่นว่าจะส่งผลให้องค์กรตามแนวทางแห่งความรู้ในมิติใหม่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสม่ำเสมอ แม้สภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม การศึกษาวิธีการบริหารเชิงระบบเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานในองค์กรประเภทต่าง ๆ ทำให้ผู้บริหารเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมภายนอก บริหารลักษณะองค์รวมเป้าหมาย กระบวนการระบบย่อย องค์ประกอบต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการปฏิบัติงานแลกเปลี่ยนข่าวสาร เพื่อบรรลุเป้าหมายทางการบริหาร การบริหารเชิงระบบวิธีการนี้ทำให้การดำเนินงานตามระบบบรรลุตามเป้าหมาย ตามขั้นตอนที่วางไว้ ใช้เวลา งบประมาณบุคลากรมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากที่สุด การศึกษาการบริหารเชิงระบบ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะมีบทบาทในการสร้างสรรค์งานและ

แก้ปัญหาในองค์การได้เป็นอย่างดีและมีการพัฒนาวิธีการคิดนี้ ในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เฉพาะขั้นตอนหลักๆ ที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

จันทรานี สงวนนาม (2553) แนวความคิดของวิธีการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ในการบริหารด้วยเหตุผลที่ว่าในปัจจุบัน องค์การมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและ สลับซับซ้อนมากขึ้นจึงยากที่จะพิจารณาถึงพฤติกรรมขององค์การ โดยให้ครอบคลุมได้หมด ทุกแง่มุมทำให้นักวิชาการการบริหารทฤษฎีองค์การสมัยใหม่หันมาศึกษาเรื่องพฤติกรรม องค์การ โดยมีความเห็นว่าองค์การเป็นระบบสังคมซึ่งเป็นระบบใหญ่ จึงต้องมีปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา

จันทรานี สงวนนาม (2553) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของระบบไว้ ดังนี้

ไม่ว่าจะเป็นระบบใดก็ตาม องค์ประกอบของระบบจะประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการหรือ โครงการต่าง ๆ เช่น ในระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนอาจได้แก่ ครู นักเรียน ชั้นเรียน หลักสูตร ตารางสอนวิธีการสอน เป็นต้น ถ้าในเรื่องระบบหายใจ อาจได้แก่ จมูก ปอด กระบัง ลมอากาศ เป็นต้น

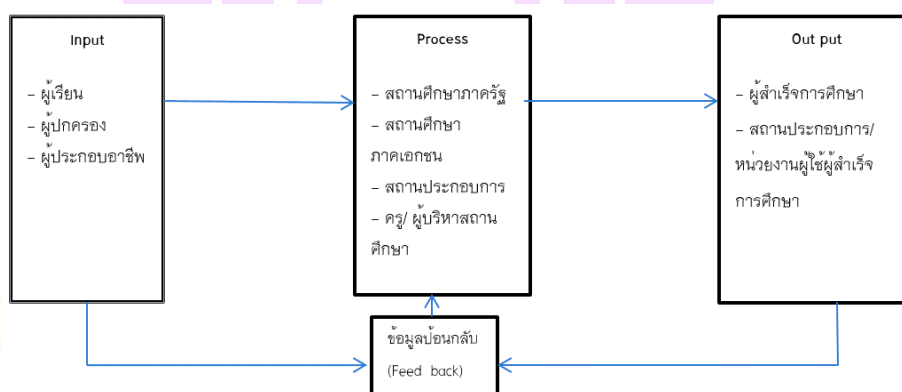
2. กระบวนการหรือการดำเนินงาน (Process) หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ป้อนเข้าไป มา จัดกระทำให้เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการเช่น การสอนของครู หรือการให้นักเรียน ทำกิจกรรม เป็นต้น

3. ผลผลิต หรือการประเมินผล (Output) หมายถึง ผลที่ได้จากการกระทำในขั้นที่สอง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หรือผลงานของนักเรียน เป็นต้น ผลที่ได้จากการ กระทำในขั้นการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) เป็นวิธีการนำเอาผลที่ได้ ซึ่งเรียกว่า ข้อมูล ย้อนกลับ (Feed Back) จากผลผลิตหรือการประเมินผลมาพิจารณาปรับปรุงระบบให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สันติ บุญภิรมย์ (2552) การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของ สถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารจากความหมาย ข้างต้นเกี่ยวกับความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็น ภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดก็ต่อเมื่อ ผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการจึงถือเป็นส่วนสำคัญ ที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องใส่ใจและตระหนักในภารกิจ รู้จักปรับปรุงตัวเอง รู้และ

เข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ พัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้าทันต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังจะได้รับความไว้วางใจ การยอมรับนับถือจากชุมชน สังคมซึ่งจะนำความภาคภูมิใจต่อความสำเร็จในที่สุด

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561) ระบบจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และปัจจัยส่งออก (output) ในระบบอาชีวศึกษา ปัจจัยนำเข้าหรือตัวป้อน ปัจจัยนำเข้าหลัก ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ประกอบอาชีพ ปัจจัยรอง ได้แก่ เงินงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการ กระบวนการหลัก คือ กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา สถานประกอบการที่เป็นสถานที่ฝึกงาน ปัจจัยส่งออกหรือผลลัพธ์ ปัจจัยส่งออกหลัก ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษา ปัจจัยรอง ได้แก่ สถานประกอบการและหน่วยงานที่เป็นผู้ใช้ ผู้สำเร็จการศึกษา

ภาพ 1 ระบบอาชีวศึกษา

3.3.1 ด้านการบริหารหลักสูตร

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554) การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะกับผู้เรียนและสถานศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้องและมีส่วนร่วม

มงคล ราชบุตร (2550) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 พบว่า การจัดการเรียนการสอนและหลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นที่

ยอมรับของสถานประกอบการและผู้ปกครองของนักศึกษาเป็นผลจากที่วิทยาลัยได้ดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างภาครัฐและเอกชน สถานประกอบการ และสถานศึกษามีความเข้าใจบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานที่ชัดเจนมากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาสถานประกอบการที่มีลักษณะปริมาณงานที่จัดให้นักเรียนฝึกปฏิบัติครอบคลุมเนื้อหาทักษะที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

พระครูประพัฒน์ ธรรมกิจ (2555) การทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจนและถูกต้องถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ โดยมีหลักและแนวคิดที่สำคัญ 9 ประการ ดังนี้

1. การวางแผนงานหลักสูตร ในช่วงระยะเปลี่ยนผ่านของการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกโรงเรียนจะมีทั้งหลักสูตรใหม่และหลักสูตรเก่า หลักสูตรสำคัญในการบริหารหลักสูตรคือจะต้องทำให้ผู้เรียนสูญเสียประโยชน์น้อยที่สุด เพราะฉะนั้นจะต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนหลักสูตรให้น้อยและสั้นที่สุด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี ต้องจัดระบบให้ดี มีข้อมูลที่ชัดเจน และเตรียมทุกอย่างให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2. การจัดระบบข้อมูลโรงเรียน นับเป็นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการบริหารหลักสูตร ระบบข้อมูลโรงเรียนประกอบด้วยข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

2.1 หลักสูตร - ระบบการสร้างหลักสูตร การบริหารหลักสูตร และการประเมินผล

2.2 การบริหารจัดการ - มีข้อมูลด้านผู้เรียน ผู้สอน ว่ามีความพร้อมหรือไม่เพียงใด

2.3 ระบบข้อมูล - ครูอาจารย์ นักเรียน บุคลากร ผู้รู้ในชุมชน อาชีพในพื้นที่

2.4 การวางแผนกลยุทธ์ 3-5 ปี แสดงถึงวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติงาน

2.5 ระบบงบประมาณ - การบริหารงบประมาณจะต้องมีความชัดเจน ตรวจสอบได้ มุ่งผลงาน และเพื่อพัฒนาการศึกษาเป็นสำคัญ

2.6 การพัฒนาการเรียนรู้ - สื่อและข้อมูลเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียน การสอน การประเมินผล การศึกษาอบรมของครู

2.7 ระบบช่วยเหลือ – มีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล จำแนกเด็กเก่ง เด็กปกติ และเด็กด้อยโอกาส เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลืออย่างสอดคล้องกับความต้องการของเด็กแต่ละกลุ่ม

2.8 บริหารบุคคล – ข้อมูลเกี่ยวกับครูอาจารย์ ทั้งในด้านการศึกษาการอบรม การจัดหา บรรจุ และเลิกจ้าง เพื่อช่วยในการพัฒนาครูให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรใหม่

2.9 การประเมินภายใน – จัดเตรียมข้อมูลการพัฒนาหลักสูตร บุคลากร และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กและโรงเรียน

3. เอกสารหลักสูตร จะต้องชี้แจงการสอนอย่างถูกต้อง ชัดเจน และทันสมัย เอกสารประกอบหลักสูตรและรายวิชาที่ละเอียดประณีต จะช่วยให้การบริหารหลักสูตรเป็นไปโดยง่าย สามารถติดตามการทำงานได้อย่างใกล้ชิดและเป็นขั้นเป็นตอน

4. คณาจารย์มีคุณภาพ เข้าใจหลักสูตรอย่างดี เมื่อครูเป็นผู้เขียนหลักสูตรเองแล้ว ย่อมจะทำให้การศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรเป็นไปโดยง่าย สามารถปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงในห้องเรียนได้

5. ผู้เรียนมีความพร้อมด้านความรู้พื้นฐานและคุณธรรม ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม สถานศึกษาจะต้องจัดเตรียมระบบข้อมูลรายบุคคลของผู้เรียน โดยครูผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้าน

6. มีทรัพยากรสนับสนุนที่ดีและเพียงพอ การบริหารการศึกษาในอนาคตอันใกล้เป็นการกระจายอำนาจในหลาย ๆ ด้าน ท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรในการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมทั้งเรื่องงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล แหล่งเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนการระดมทรัพยากรจะต้องกระทำอย่างหลากหลายและกว้างขวางขึ้น

7. ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาดีและมีประสิทธิภาพ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดเน้นอีกเรื่องหนึ่งคือ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะมีสอดแทรกอยู่เป็นระยะ ๆ ตลอดเวลา บทบาทในเรื่องนี้ไม่ใช่ภาระหน้าที่ของครูคนใดคนหนึ่ง แต่ครูทุกคนจะมีบทบาทเป็นครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวได้ โดยเฉพาะครูที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก

8. มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ ทุกจุดทุกมุมของโรงเรียนและชุมชนเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ ไม่ใช่จะต้องเรียนจากตำราอย่างเดียว หากครูเข้าใจก็จะ

สามารถดึงประสบการณ์ของผู้เรียนเข้ามาสู่กระบวนการเรียนรู้ได้ การสร้างบรรยากาศทางวิชาการเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องอาศัยความเอาใจใส่อย่างสูงจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น การจัดแสดงนิทรรศการหรือข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในโรงเรียน หากทำให้เป็นปัจจุบันและให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำ ก็จะเป็นกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัวเด็กได้อีกแหล่งหนึ่ง เช่น นำผลงานของเด็กที่ดีเด่นมาแสดง ทั้งด้านศิลปะ หรือในโรงอาหาร ติดป้ายให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับโภชนาการ เป็นต้น

9. มีระบบการติดตามและประเมินผลคณะกรรมการบริหารหลักสูตรรายวิชาจะต้องมาพูดคุยกันในแต่ละภาคการศึกษาและทุกสิ้นปีการศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาก็จะต้องจัดการประเมินผล คุณภาพรวม และเขียนรายงานออกมาเป็นการประเมินภายในไปในตัว เป็นการทำงานที่ผลการปฏิรูปการเรียนการสอนจะไปสู่ตัวผู้เรียนโดยตรง และควรเน้นการประเมินตามสภาพจริง

ระบบบริหารจัดการหลักสูตรที่ดีจึงต้องเป็นระบบที่มีคุณธรรม อันเป็นคุณสมบัติที่ดีทางจิตใจมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนให้ดีที่สุด เมื่อนำไปประพฤติปฏิบัติจริง ถือได้ว่ามีจริยธรรม มีการควบคุมกายวาจา อันเป็นศีลธรรมของผู้สอน ทำให้เกิดความชอบธรรมในการจัดการเรียนการสอน และทุกคนทุกฝ่ายจะต้องมีความสมานฉันท์ช่วยกันทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียน เต็มเต็มผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน เมื่อประกอบกับโรงเรียนมีโครงสร้างและทำงานอย่างมีคุณภาพ ก็จะทำให้โรงเรียนเป็นระบบที่มีปัญญาเป็นพื้นฐานสามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ต่อเนื่อง

3.3.2 ด้านครูฝึกในสถานประกอบการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ครูฝึกในสถานประกอบการ หมายถึง การนำกระบวนการบริหารมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ แบ่งได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการเป็นการวางแผนการอย่างเป็นระบบ และนำนวัตกรรมทางการศึกษามาช่วย ซึ่งมีขั้นตอน คือ การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อม การจัดทำโครงการสอน การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน เป็นต้น 2) ขั้นดำเนินการเกี่ยวกับการสอนเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดทำคู่มือครู การจัดทำตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การฝึกงาน 3) การประเมินผลการเรียนการสอน เมื่อนำหลักสูตรไปใช้

การรณ สกกุลประดิษฐ์ (2558) จากความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) ภายใต้ การกำกับดูแลของกระทรวงเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีแนวคิดร่วมกันนำเสนอมาตรฐานครูฝึกในสถานประกอบการ สำหรับภูมิภาคอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของความร่วมมือจากภาคเอกชนในระบบอาชีวศึกษาในภูมิภาค และมุ่งแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือในภูมิภาค เพื่อเพิ่มจำนวนแรงงานฝีมือให้เพียงพอต่อความต้องการของภาคเอกชนให้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานดังกล่าวเกิดขึ้นจากการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งสิ้น 4 ครั้ง โดยมีตัวแทนจากภาครัฐและเอกชนในประเทศกลุ่มแม่น้ำโขง ประกอบด้วย กัมพูชา ลาว พม่า ไทย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม เข้าร่วมประชุมเสนอข้อคิดเห็น เพื่อนำไปพัฒนามาตรฐานระดับภูมิภาค และตอบสนองความต้องการของภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

จนนำมาสู่การจัดตั้งโครงการ "การสนองงานที่มีประสิทธิภาพสถานประกอบการในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง" เพื่อแก้ไขปัญหการขาดแคลนแรงงานฝีมือในภูมิภาค กลุ่มแม่น้ำโขง โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน เพื่อพัฒนาทักษะกำลังคนให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานเป็นสำคัญ

โครงการนี้ "คริสเตียน ชเตียร์" ผู้อำนวยการโครงการ GIZ กล่าวว่า มาตรฐาน ครูฝึกในสถานประกอบการสำหรับประเทศในภูมิภาคอาเซียนนี้ ถือว่าเป็นก้าวสำคัญในการเตรียมพร้อมรับสถานการณ์การขาดแคลนแรงงานในภูมิภาคอย่างยั่งยืน "การฝึกทักษะแรงงานในสถานประกอบการ นอกจากจะทำให้ได้แรงงานฝีมือตรงตามความต้องการแล้ว ยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของภาคเอกชนในการแข่งขัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในระดับมหภาคด้วย แต่การจะไปให้ถึงเป้าหมายดังกล่าว สถานประกอบการจะต้องจัดการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ"

ดังนั้น การประกันคุณภาพการสนองงานในสถานประกอบการจึงเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างมาตรฐานแก่ครูฝึก เพื่อให้แน่ใจว่าครูฝึกจะสามารถสนองงานอย่างครบถ้วนและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้เริ่มสนใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมากขึ้น GIZ จึงเล็งเห็นความสำคัญในการมุ่งสร้างมาตรฐานระดับภูมิภาคให้แก่ครูฝึกในสถานประกอบการเพื่อกำหนดคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของครูฝึกและ

คุณภาพการฝึกอบรมในสถานประกอบการ โดยเป้าหมายสูงสุดของโครงการคือการพัฒนา
ระบบรับรองมาตรฐานสำหรับครูฝึกในสถานประกอบการโดยนำร่องที่ประเทศเวียดนาม และ
ไทย ก่อนขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง

การพัฒนากระบวนการเพื่อสนับสนุนระบบการรับรองมาตรฐานอบรมครู
ฝึกในสถานประกอบการ ทำให้ได้ผลลัพธ์ 4 ประการ ดังนี้

1. กฎเกณฑ์การฝึกอบรมและการสอบครูฝึกในสถานประกอบการ
2. หลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูฝึกในสถานประกอบการ
3. ระบบการฝึกอบรมครูฝึกต้นแบบ เพื่อพัฒนาศักยภาพในด้านการจัดการ
และการจัดเตรียมการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพให้แก่ครูฝึกในภูมิภาค
4. ระบบการรับรองมาตรฐานสำหรับการฝึกอบรมครูฝึกต้นแบบและการ
ฝึกอบรมครูฝึกในสถานประกอบการ โดยความร่วมมือระหว่างหอการค้าเยอรมันและภาครัฐใน
แต่ละประเทศ หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนามาตรฐาน “คริสเตียน” บอกว่าทาง
โครงการจะนำหลักสูตรการฝึกอบรมสร้างครูฝึกต้นแบบ (Master Trainer) และขยายผลโดย
จัดการฝึกอบรมครูฝึกในสถานประกอบการ โดยครูต้นแบบเป็นวิทยากร ตั้งแต่เดือน มีนาคม-
ธันวาคม 2558

โดยผลลัพธ์นี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาระบบกำลังคนที่มี
คุณภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งไม่เพียงจะตอบสนองต่อความต้องการของภาคเอกชนโดยตรง แต่ยัง
สร้างความตระหนักรู้อันเกิดจากการเข้าร่วมกระบวนการต่าง ๆ ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ
เพื่อนำไปสู่การสร้างผลลัพธ์ที่ตรงตามเป้าหมายมาตรฐานครูฝึกแก่สถานประกอบการอย่าง
ยั่งยืน"

สิ่งเหล่านี้จะสัมฤทธิ์ผลได้จะต้องเกิดจากการนำไปปฏิบัติจริงและมีการ
ปรับปรุงมาตรฐานนั้นอย่างสม่ำเสมอด้วยเช่นกัน

4.3.3 การประเมินผลการศึกษาอาชีพศึกษาระบบทวิภาคี

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561) การปฏิรูปกระบวนการวัดและประเมินผล
ผู้เรียนได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากการพัฒนาของผู้เรียน
ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ควบคู่
ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้

สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

เพื่อให้เป็นไปตามหลักการของกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และปริญญาตรี ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีประเมินผลการเรียน ได้กำหนดให้ การประเมินผลการเรียนในทุกรูปแบบการศึกษาให้ประเมินเป็นรายวิชา ให้สถานศึกษาหรือสถานศึกษาและสถานประกอบการพิจารณาทำการประเมินผลการเรียนรายวิชาเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือเมื่อสิ้นสุดการเรียนหรือการปฏิบัติงาน สำหรับรายวิชาที่เรียนหรือฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการให้ครูฝึกและครูนิเทศก์ร่วมกันประเมินผลการเรียน โดยดำเนินการประเมินตามสภาพจริงต่อเนื่องตลอดภาคเรียนทั้งด้านความรู้ ความสามารถและเจตคติ จากกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานที่มอบหมาย ซึ่งครอบคลุมจุดประสงค์และเนื้อหาวิชา ตามสมรรถนะรายวิชาโดยใช้เครื่องมือและวิธีการหลากหลายตามความเหมาะสม ให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาและการประเมินสรุปผลการเรียนปลายภาคเรียน โดยพิจารณาจากการประเมินแต่ละกิจกรรมและงานที่มอบหมาย ในอัตราส่วนตามความสำคัญของแต่ละกิจกรรมหรืองานมอบหมาย และจัดให้มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียน

สำหรับการประเมินผลการเรียนนักเรียนในรูปแบบการศึกษาระบบทวิภาคี ต้องเป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรแต่ละระดับ ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และปริญญา การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนและสมรรถนะที่ต้องการ และต้องเป็นไปตามหลักการของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่อาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล จึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาและสถานประกอบการในการประเมินผลผู้เรียนประกาศนียบัตรกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง มาตรฐานการจัดการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี กำกับติดตามและประเมินผลการฝึกอาชีพพร้อมกับสถานประกอบการ และกำหนดให้สถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเมินการฝึกอาชีพพร้อมกับสถานศึกษา โดยประเมินจากการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ ตามวิธีการที่ครูฝึกและครูนิเทศก์กำหนด

1) ขั้นตอนของการวัดและการประเมินผล

1.1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน คำถามหลักที่จะต้องการคำตอบในขั้นตอนนี้คือ จะวัดและประเมินผลไปทำไม หรือจะประเมินผลเพื่ออะไร

1.2) วิเคราะห์เป้าหมายและองค์ประกอบหรือโครงสร้างของสิ่งที่จะประเมิน คำถามหลักคือ จะวัดและประเมินผลอะไร คำตอบจะทำให้ทราบว่าจำเป็นต้องใช้ข้อมูลอะไรบ้าง ข้อมูลดังกล่าวจะได้จากการวัดอะไร และเป็นการวัดระดับใด ดังตัวอย่างเช่น การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์หมายถึงอะไร ความรู้นั้นมีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง ทักษะด้านไหน เจตคติเกี่ยวกับเรื่องใด ที่จำเป็นต้องทำการวัด เป็นการกำหนดกรอบการวัดและการประเมิน

1.3) การกำหนดวิธีการวัดและเครื่องมือที่จะใช้วัด คำถามที่ต้องการคำตอบคือ จะวัดและประเมินผลอย่างไร เป็นการเลือกวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด สิ่งที่ต้องการวัดบางอย่างที่เป็นรูปธรรมอาจสามารถวัดได้โดยตรง สิ่งที่ต้องการวัดบางอย่างมีลักษณะเป็นนามธรรมวัดโดยตรงไม่ได้ต้องการใช้วิธีวัดโดยทางอ้อม เครื่องมือที่ใช้วัดมีหลายอย่าง ต้องเลือกใช้เครื่องมือวัดที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างแท้จริง สะดวกในการสร้างและการใช้

1.4) การสร้างเครื่องมือ การวัดทางกายภาพอาจมีเครื่องมือวัดสำเร็จรูปที่มีมาตรฐานในระดับสากลให้เลือกใช้ได้ไม่จำเป็นต้องสร้างขึ้นใหม่ การวัดทางจิตภาพ ทางสังคม ทางจิตวิทยา เช่น การวัดความรู้ สติปัญญา ทักษะคิด ค่านิยม ความพึงพอใจ ไม่มีเครื่องมือวัดสำเร็จรูปที่มีมาตรฐานสามารถใช้ได้ทั่วไป เครื่องมือแต่ละอย่างมีวิธีการสร้างแตกต่างกันแต่จะมีคุณสมบัติของเครื่องมือที่ดีเหมือน ๆ กัน คือต้องมีความตรง ความเที่ยง และความเป็นปรนัยเครื่องมือที่สร้างขึ้นต้องมีการนำไปทดลองใช้ ก่อนนำไปใช้จริง

1.5) การนำเครื่องมือวัดไปทำการวัดสิ่งที่ต้องการวัด เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการนำเครื่องมือไปใช้จริง เช่น การนำแบบทดสอบไปใช้สอบนักเรียน การนำแบบบันทึกข้อมูลไปใช้บันทึกข้อมูลในการสังเกตโดยตรง การนำแบบสำรวจไปทำการสำรวจ การส่งแบบสอบถามไปให้ตอบ เก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการวัดมาประมวลผล

1.6) การประเมิน เป็นการตัดสินคุณค่าสิ่งที่ประเมินด้วยวิจารณ์ญาณ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวัดมาเทียบกับเกณฑ์ อาจเป็นเกณฑ์ที่ผู้ประเมินหรือผู้บริหารหรือส่วนงานภายในกำหนดขึ้น หรือเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยงานภายนอกกำหนดไว้เป็นมาตรฐานสากล

4.3.4 ด้านจัดการเรียนการสอน

สมาน อัครภูมิ (2553) กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการสำคัญการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นขั้นตอนในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้น หลักสูตรที่จัดทำขึ้นจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอน สำหรับขอบข่ายงานการเรียนการสอนหรือการบริหารหลักสูตรและการสอน นักวิชาการให้ความเห็นต่าง ๆ กันไป จะเห็นว่ามีหลายด้าน ที่เหมือนกันและในบางด้านแตกต่างกัน และการจัดกลุ่มให้หลักแตกต่างกันในงานด้านการจัด การเรียนการสอน ควรจัดไว้เป็น 5 ด้าน คือ 1) การดำเนินงานธุรการด้านการจัดการเรียนการสอน 2) การเตรียมการจัดการเรียนการสอน 3) การจัดหาสื่อการสอนและเทคโนโลยี 4) การดำเนินการจัดการเรียนการสอน 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) การจัดการเรียนการสอน หมายถึง เพื่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ ต้องมีการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา 2) การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน 3) การจัดครูเข้าสอน ต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน 4) การจัดแบบเรียน สถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด หรือครูอาจใช้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือจากเอกสารที่ครูเตรียมเอง 5) การปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวหน้าวิทยาการ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม 6) การฝึกงาน มีจุดมุ่งหมายเป็นการให้นักเรียน นักศึกษารู้จักนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหา ที่แท้จริงในสาขาวิชา และอาชีพนั้น เพื่อให้ออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

สรุปได้ว่าการบริหารจัดการงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้ประสบผลสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการที่เหมาะสมเนื่องจากการดำเนินงานต้องทำร่วมกับสถานประกอบการซึ่งสถานประกอบการแต่ละแห่งมีบริบทที่ต่างกัน การบริหารจัดการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางสถานศึกษาต้องตั้งเกณฑ์การบริหารให้ครบทุกด้าน คือ 1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านหลักสูตร 3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4. ด้านการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จินตนา รวมชมรัตน์ (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสม และเพื่อประเมินรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มีจำนวน 5 องค์ประกอบ และตัวแปรในทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.510–0.837 ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี มีตัวแปรจำนวน 32 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการเรียนการสอน มีตัวแปรจำนวน 27 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีตัวแปรจำนวน 19 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การจัดหลักสูตรตามมาตรฐานวิชาชีพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน มีตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล มีตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร 2. รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เหมาะสมสำหรับวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระบบทวิภาคี การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การจัดหลักสูตรตามมาตรฐาน วิชาชีพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

นวลอนงค์ ธรรมเจริญ (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ และ พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ โดยมีผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ด้านความร่วมมือ และการจัดองค์กร ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านงบประมาณ ผลการประเมินความเหมาะสมของ

รูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ารูปแบบและองค์ประกอบทุกรายการมีความเหมาะสมมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมตามรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 1) คู่มือการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ 2) หลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงาน และเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะเกี่ยวกับเทคนิคการสอนงานของครูฝึกในสถานประกอบการ

นนุช เพชรชนะ (2557) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหาร ศึกษาระดับการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของครูและครูฝึก และศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีความเห็นว่าการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านด้านหลักสูตร ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ตามลำดับ ครูและครูฝึกมีความเห็นว่าการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านด้านหลักสูตร ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ส่วนผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ด้านด้านหลักสูตร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ และด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา

กฤติกา ไหวพริบ (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร

ครูผู้สอนในสถานศึกษาครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหาร การศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดย ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร ตามลำดับ ด้าน การจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับ ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาครูฝึกในสถานประกอบการและนักเรียนที่มี ต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ จังหวัด สมุทรปราการ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ มีอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน เหตุผลใน การเข้าศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีจังหวัด สมุทรปราการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05จึงยอมรับสมมติฐานการ วิจัยและมีเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ค่าตอบแทนจากสถานประกอบการต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี จังหวัดสมุทรปราการ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย

ประภาส เกตุไทย (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัด อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและปัจจัยที่ส่งผลต่อ การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ศึกษา ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิค กลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีใน วิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และการบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีใน วิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่างรวมถึงการประเมินกลยุทธ์ นั้นผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ปฏิบัติมาก ได้แก่ ด้านการวางแผน เช่น มี การกำหนดรายละเอียดแผนงานด้านการจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างเหมาะสม และด้านการนำ มีการบริหารงานบุคลากรด้านการจัดอาชีวศึกษาระบบ ทวิ ภาคีได้เหมาะสม ทำให้มีบุคลากรที่มีศักยภาพในการดำเนินงาน ส่วนปัญหาการบริหารการจัด อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการและสถาบันอื่น ด้านการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ พบว่า ด้านครูผู้สอน ด้านสังคม ด้านผู้บริหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพการบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 2.มีปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ การนิเทศการศึกษา สถานประกอบการส่วนใหญ่ เห็นว่าไม่มีการวางระบบและวิธีการในการนิเทศ การศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวัดผลและประเมินผล 3.กลยุทธ์การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ มาตรการ และตัวชี้วัด กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นได้แก่ 1) พัฒนาความรู้และทักษะในการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ส่งเสริมการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ 3) พัฒนาโครงสร้างการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 4) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 5) สร้างความรู้ ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา 6) เพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพ มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและสู่มาตรฐานระดับสากล 7) พัฒนาการเตรียมความพร้อมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน 8) เสริมสร้าง เครือข่ายความร่วมมือด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในระดับชาติและนานาชาติ 9) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ 10) พัฒนาระบบติดตามและประเมินการดำเนินงานตามแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ 4. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พบว่า กลยุทธ์ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมาก ความเป็นไปได้ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

ประภาศิริ โสภา (2553) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ การศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ การศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค อุตสาหกรรมยานยนต์ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา แยกย่อยเป็น ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประเมินผล ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ แยกย่อยเป็นด้านความสอดคล้องของหลักสูตร ด้านครูฝึก/ผู้ควบคุมการฝึก ด้านเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์การฝึก ด้านสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการประเมินผล ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ และเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของ

นักศึกษาต่อการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรมยานยนต์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการฝึกอาชีพในสถานประกอบการมากกว่าการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

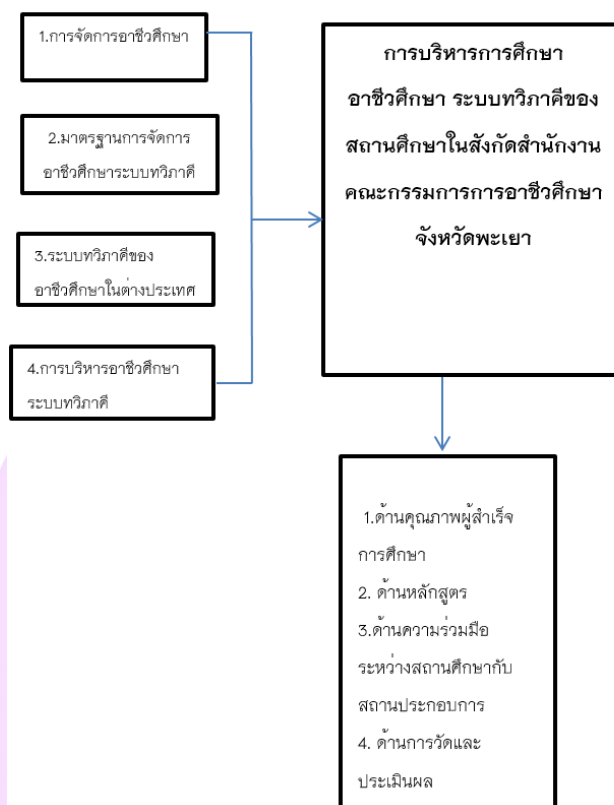
บัณฑิต ออกแมน (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร และเพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยมุ่งเน้นประเด็นการจัดการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ความต้องการกำลังคนและการพัฒนาคนจากสถานประกอบการและสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดงานวิจัย 4 องค์ประกอบ คือ 1. วางแผนงานความร่วมมือ 2. ดำเนินงานความร่วมมือ 3. รับผลประโยชน์จากความร่วมมือ 4. การติดตามและประเมินผลความร่วมมือ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกโครงการ

ธานีฤทธิ์ ศรีชมภู และคณะ (2557) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จ 2. รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบที่เป็นกลไกการ

ขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารงานระบบทวิภาคีในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ 1.1) คณะกรรมการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 1.2) หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 7 หน้าที่ 2) ขอบข่ายงานการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 8 ภารกิจ 3) กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การนำหรือการสั่งการ การลงมือปฏิบัติ การควบคุมตรวจสอบและประเมิน และการปรับปรุงและพัฒนา 4) สมรรถนะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3 สมรรถนะ และ 5) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จในการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3. การประเมินรูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาในครั้งนี้กระทำภายใต้กรอบแนวคิด มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดย สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดนโยบาย ในการพัฒนานักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดแรงงาน จำเป็นจะต้องมีการบริหารจัดการที่ตรงตามมาตรฐาน 1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านด้านหลักสูตร 3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4. ด้านการวัดและประเมินผลตลอดจนมีปัจจัยที่สนับสนุน ในส่วนขององค์การภาครัฐ และภาคเอกชนร่วมสนับสนุน ส่งเสริมการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ ดังภาพ 2 ดังนี้

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

1. ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา มีจำนวน 5 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 241 คน ครูฝึกในสถานประกอบการจำนวน 40 คนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาส่งไปฝึกอาชีพรวมจำนวน 281 คน

ตาราง 1 จำนวนประชากร

สถานศึกษา	ครู	ครูฝึกสถานประกอบการ
1. วิทยาลัยเทคนิคพะเยา	110	
2. วิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ	35	
3. วิทยาลัยเทคนิคดอกคำใต้	28	
4. วิทยาลัยและเทคโนโลยีการจัดการปง	21	

ตาราง 1 (ต่อ)

สถานศึกษา	ครู	ครูฝึกสถานประกอบการ
5. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา	47	
6.สถานประกอบการ		40
รวม	281	

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา มี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ลักษณะของคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับ การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาจำนวน 5 แห่ง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert กำหนดค่าน้ำหนักการประเมินค่า ดังนี้

น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
มาก	มีค่าเท่ากับ	4
มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5

โดยสอบถามใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านด้านหลักสูตร 3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4. ด้านการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคีและปัญหาการบริหารจัดการการศึกษาระบบทวิภาคี

2. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางและสร้างขึ้นเอง โดยมีลำดับขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม

2. กำหนดขอบเขตในการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านด้านหลักสูตร 3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4. ด้านการวัดและประเมินผล

3. ตรวจสอบความถูกต้อง ได้แก่

3.1 ตรวจสอบด้วยตนเอง เกี่ยวกับความถูกต้อง ครอบคลุม การใช้ภาษาที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ แล้วปรับปรุงแก้ไข ก่อนเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำและความเห็นชอบ

3.2 เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และตรงตามวัตถุประสงค์ (objective Validity) ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

3.2.1 นายสมปอง พูลเพิ่ม ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา

3.2.2 ดร.ณัฐวิทย์ มุงเมือง ครูชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาระบบทวิภาคีและงานความร่วมมือ

3.3.3 ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตวิทยาลัยการศึกษ มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

คะแนน +1 = เห็นด้วยว่าข้อคำถามนั้นเป็นไปตามข้อประเมินที่ต้องการวัด

คะแนน 0 = ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นไปตามข้อประเมินที่ต้องการวัดหรือไม่

คะแนน -1 = เห็นด้วยว่าข้อคำถามนั้นไม่เป็นไปตามข้อประเมินที่ต้องการวัด

การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสอบถามกับลักษณะที่จะวัดโดยใช้สมการหาค่า IOC ดังต่อไปนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะที่จะวัด

$\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เลือกข้อคำถามที่มีค่าของแบบสอบถามได้รับการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์มีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดแพร่ เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ ค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้คือ 0.84

3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา วิทยาลัยเทคนิคเชิงคำ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการปงวิทยาลัยเทคนิคดอกคำใต้ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีพะเยา

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยชี้แจงและขอความร่วมมือการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถานประกอบการ ที่สถานศึกษาในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาส่งไปฝึกอาชีพ จำนวน 281 ชุด และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบสอบถามที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้ววิเคราะห์ตามขั้นตอน

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำมาแจกแจงความถี่ของข้อมูล และวิเคราะห์ค่าสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ ตำแหน่งและ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ

2.2 ข้อมูลส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารและปัญหา การศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยมี เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 แสดงว่า มีระดับสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 แสดงว่า มีระดับสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 แสดงว่า มีระดับสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 มีระดับสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิ ภาคีแสดงว่าน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 มีระดับสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิ ภาคีแสดงว่า น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูฝึกในสถาน ประกอบการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทนำเสนอเป็นแบบเรียงความ

4. การนำข้อมูลจาก 1–4 มาวิเคราะห์ข้อมูล สรุป และรายงานการวิจัยต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย (μ)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) เพื่อวัดความเที่ยงตรง

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี
ของคร็อนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)

บทที่ 4

ผลการทดลอง

การวิจัยเรื่องการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา และศึกษาปัญหา รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย (μ)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา มีจำนวน 5 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 241 คน ครูฝึกในสถานประกอบการจำนวน 40คนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาส่งไปฝึกอาชีพรวมจำนวน 281 คน โดยผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามคืนมาได้จำนวน 238 คิดเป็นร้อยละ 84

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม (สำหรับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครูฝึก
ในสถานประกอบการ)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่ (Frequency)	ค่าร้อยละ (Percentage)
เพศ		
ชาย	157	65.90
หญิง	81	34.10
รวม	238	100.0
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	55	23.10
30-40 ปี	62	26.10
41-50 ปี	75	31.50
51 ปีขึ้นไป	46	19.30
รวม	238	100.0
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า 3 ปี	35	14.70
3-5 ปี	72	30.30
6-10 ปี	64	26.90
10 ปีขึ้นไป	67	28.10
รวม	238	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	34	14.30
ปริญญาตรี	108	45.50
ปริญญาโท	95	39.90
ปริญญาเอก	1	0.40
รวม	238	100.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่ (Frequency)	ค่าร้อยละ (Percentage)
ตำแหน่ง		
ครูผู้สอน	203	85.30
ครูฝึกในสถานประกอบการ	35	14.70
รวม	238	100.0

จากตาราง 2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ครูฝึกสถานประกอบการ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 65.90 เพศหญิงร้อยละ 34.10 อายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 23.10 อายุ 30-40 ปี ร้อยละ 26.10 อายุ 41-50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 31.50 และ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 19.30 ประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 3 ปี ร้อยละ 14.70 อายุงาน 3-5 ปี ร้อยละ 30.30 อายุงาน 6-10 ปี ร้อยละ 26.90 และ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 28.10 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 14.30 ปริญญาตรี ร้อยละ 45.40 ปริญญาโท ร้อยละ 39.90 และปริญญาเอก ร้อยละ 0.40 ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ครูผู้สอน ร้อยละ 85.30 ครูฝึกในสถานประกอบการ ร้อยละ 14.70

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและปัญหาการบริหารการศึกษา อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัด

สรุปผลรายด้าน	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. ด้านคุณภาพ ผู้สำเร็จการศึกษา	3.57	0.49	มาก	4

ตาราง 3 (ต่อ)

สรุปผลรายด้าน	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
2.ด้านหลักสูตร	3.57	0.49	มาก	3
3.ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	3.60	0.41	มาก	2
4. ด้านการวัดและประเมินผล	3.93	0.29	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.77	0.22	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า การบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา เมื่อพิจารณาภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยพิจารณารายข้อพบว่าด้านที่มีอันดับเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ด้านการวัดและประเมินผล ($\mu=4.00, \sigma=0.37$) รองลงมาได้แก่ ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\mu=3.93, \sigma=0.29$) และด้านหลักสูตร ($\mu=3.60, \sigma=0.41$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

สรุปผลรายด้าน	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1.ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา	3.39	0.26	ปานกลาง	3
2.ด้านหลักสูตร	3.55	0.30	มาก	1
3.ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	3.44	0.36	ปานกลาง	2
4.ด้านการวัดและประเมินผล	3.29	0.30	ปานกลาง	4
รวมเฉลี่ย	3.77	0.22	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า ศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาเมื่อพิจารณา ภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยพิจารณารายข้อพบว่าด้านที่มีปัญหาอันดับเฉลี่ย ด้าน หลักสูตร ($\mu=3.93, \sigma=0.29$) รองลงมาได้แก่ด้านด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับ สถานประกอบการ ($\mu=3.93, \sigma=0.29$) และด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ($\mu=3.39, \sigma=0.26$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา

ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. การจัดการอาชีวศึกษาของผู้ที่ สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคี สามารถนำความรู้ ที่ได้ไปใช้ในการ ปฏิบัติงานได้ตรงความต้องการ ของสถานประกอบการ	4.25	0.98	มาก	1
2. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี มีสมรรถนะเป็นไปตาม มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละ สาขาในแต่ละระดับ	4.18	0.99	มาก	2
3. การบริหารอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของผู้เรียนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ตรงตามความต้องการ ของสถานประกอบการ	3.31	0.98	ปานกลาง	8
4. จากการบริหารจัดการอาชีว ศึกษาระบบทวิภาคีส่งผลผู้เรียน ผ่านเกณฑ์การทดสอบมาตรฐาน วิชาชีพ ของสถานศึกษาหรือ หน่วยงานภายนอก	3.26	1.07	ปานกลาง	7

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
5. ผู้เรียนได้รับค่าแรงจากการทำงานในสถานประกอบการตรงตามที่รัฐบาลได้กำหนดหรือสูงกว่า	3.64	1.23	มาก	5
6. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.00	0.96	ปานกลาง	10
7. ผู้เรียนมีศรัทธาและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ	4.05	0.98	มาก	3
8. การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาในระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ	3.28	1.41	ปานกลาง	6
9. ผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงสร้างมีเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.03	1.18	ปานกลาง	9
10. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีคุณภาพได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	3.82	1.14	มาก	4
รวมเฉลี่ย	3.57	0.49	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านคุณภาพผู้สำเร็จ การศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.57, \sigma=0.49$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดการอาชีวศึกษาของผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถนำความรู้ ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ตรงความต้องการของสถานประกอบการ ($\mu=4.25, \sigma=0.98$) รองลงมาคือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีสมรรถนะ เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ ($\mu=4.18, \sigma=0.99$) และ ผู้เรียนมีศรัทธาและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ($\mu=4.05, \sigma=0.98$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. การจัดการด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมของหลักสูตรทวิภาคี กับ ความ ต้องการ ตลาด แรงงาน ของ สถาน ประกอบการมีความเหมาะสม	3.79	1.02	มาก	4
2. สถานศึกษาและสถาน ประกอบการมีการจัดการ วิเคราะห์หลักสูตรร่วมกัน	3.10	1.21	ปานกลาง	9
3. มีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของการ จัดการเรียนการสอนในแต่ละ ระดับตามมาตรฐานโครงสร้าง การบริหารจัดการหลักสูตร	3.57	1.29	มาก	6
4. การบริหารจัดการเรียนการ สอนในสถานประกอบการมี รายวิชาที่เหมาะสม	3.61	1.06	มาก	5

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านหลักสูตร	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
5. มีการจัดการโดยจัดให้มีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ	3.36	0.98	ปานกลาง	7
6. มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.05	1.04	ปานกลาง	10
7. การจัดการความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	3.31	0.79	ปานกลาง	8
8. มีการจัดการความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	4.01	0.97	มาก	1
9. สถานประกอบการและสถานศึกษามีการนำเอาเนื้อหาให้การเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ในเหมาะสมกับสภาวะการทำงานในปัจจุบัน	4.18	0.94	มาก	1
10. มีการจัดการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ	4.03	0.87	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.60	0.41	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.60, \sigma=0.41$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก

ได้แก่ สถานประกอบการและสถานศึกษามีการนำเอาเนื้อหาให้การเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ในเหมาะสมกับสภาวะการทำงานในปัจจุบัน ($\mu=4.18, \sigma=0.94$) รองลงมาคือ มีการจัดการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ ($\mu=4.03, \sigma=0.87$) และมีการจัดการความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ($\mu=4.01, \sigma=0.97$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ด้านความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถาน ประกอบการ	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. สถานประกอบการมีส่วนร่วม ร่วมกับสถานศึกษาในกระบวนการ ประเมินผล นิเทศและการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่าง ชัดเจน	3.69	0.90	มาก	7
2. มีการจัดการจัดทำบันทึกข้อตกลง ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ กับสถานศึกษาตามมาตรฐานการ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	4.53	0.78	มากที่สุด	1
3. มีการบริหารจัดการทำแผนการ เรียนแผนการฝึกอาชีพ และ แผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษา ตลอดหลักสูตร	3.77	1.10	มาก	6
4. มีการจัดการโดยจัดให้มีผู้ ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ	4.39	0.87	มาก	2

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถาน ประกอบการ	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
5. การฝึกอาชีพระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง ต้องมีครูฝึกหนึ่งคนต่อผู้เรียน ไม่เกิน10 คน ระดับปริญญาตรี ต้องมี ครูฝึกหนึ่งคน ต่อผู้เรียนไม่เกิน8 คน ตรงตามมาตรฐานการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.42	0.99	ปานกลาง	9
6. ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝึก ตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการ การอาชีวศึกษากำหนดตรงตาม มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี	3.55	0.87	มาก	8
7. การบริหารจัดการสถานศึกษาและ สถานประกอบการต้องมีวัสดุ ครุภัณฑ์ พื้นที่และอุปกรณ์การศึกษา สำหรับผู้เรียนเพียงพอต่อการจัดการ เรียนการสอนและการฝึกอาชีพ	4.36	0.78	มาก	3
8. มีการจัดการด้านประชาสัมพันธ์การ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับ สถานประกอบการ ผู้เรียนและ ผู้ปกครองทราบ	3.77	1.11	มาก	6
9. มีการจัดการสวัสดิการและ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ตามข้อตกลงระหว่างสถาน ประกอบการและสถานศึกษา	3.97	0.95	มาก	4

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถาน ประกอบการ	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
10. สถานศึกษาและสถาน ประกอบการ มีการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้กับ บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.86	0.80	มาก	5
รวมเฉลี่ย	3.93	0.29	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านความร่วมมือระหว่าง
สถานศึกษากับสถานประกอบการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.93, \sigma=0.29$) เมื่อ
พิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการจัดการจัดทำบันทึกข้อตกลง
ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบ
ทวิภาคี ($\mu=4.53, \sigma=0.78$) รองลงมาคือ มีการจัดการโดยจัดให้มีผู้ประสานงานการจัดการ
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ ($\mu=4.39, \sigma=0.87$) และมีการบริหารจัดการ
สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องมีวัสดุ ครุภัณฑ์ พื้นที่และอุปกรณ์การศึกษาสำหรับ
ผู้เรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ ($\mu=4.36, \sigma=0.78$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา
ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านการวัดและประเมินผล

ด้านการวัดและประเมินผล	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. มีการจัดการกำหนดเกณฑ์การ ให้คะแนนอย่างชัดเจนระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการ	4.34	0.98	มาก	3

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการวัดและประเมินผล	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
2. มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผล ในด้านความร่วมมือกับสถาน ประกอบการ	4.26	0.98	มาก	4
3. มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในการวัดและ ประเมินผลในด้านทักษะร่วมกับ สถานประกอบการ	4.37	0.91	มาก	2
4. มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผล ในด้านคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ร่วมกับสถาน ประกอบการ	4.19	1.11	มาก	5
5. มีมาตรฐานในการจัดการ ประเมินผลจากการทำงานของผู้ เรียนตรงตามวัตถุประสงค์การ เรียนรู้	3.63	1.04	มาก	8
6. มีการบริหารจัดการให้ครูนิเทศ ไปนิเทศในสถานประกอบการแห่ง ละไม่น้อยกว่า 3 ครั้งต่อภาคเรียน	3.47	0.87	ปานกลาง	10
7. มีการนำผลการประเมินมาพัฒนา ผู้เรียนอย่างเหมาะสม	3.93	0.69	มาก	6
8. มีการแจ้งผลการประเมินแก่ผู้เรียน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ	4.53	0.77	มากที่สุด	1
9. มีการจัดสัมมนาผู้เรียน หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพตาม มาตรฐานการจัดการ	3.79	1.03	มาก	7

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการวัดและประเมินผล	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
10. มีเครื่องมือวัดและประเมินผลตามเกณฑ์และสามารถใช้ร่วมกับสถานประกอบการ	3.51	1.03	มาก	9
รวมเฉลี่ย	4.00	0.37	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00, \sigma=0.37$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการแจ้งผลการประเมินแก่ผู้เรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ($\mu=4.53, \sigma=0.77$) รองลงมาคือ มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผลในด้าน ทักษะร่วมกับสถานประกอบการ ($\mu=4.34, \sigma=0.98$) และมีการจัดการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจนระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ($\mu=4.26, \sigma=0.98$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา

ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. การจัดการอาชีวศึกษาของผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ตรงความต้องการของสถานประกอบการ	2.93	0.97	ปานกลาง	9

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
2. ผู้ที่สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มี สมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐาน คุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาใน แต่ละระดับ	3.30	0.96	ปานกลาง	5
3. การบริหารอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีของผู้เรียนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีมีคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ตรงตามความต้องการ ของสถานประกอบการ	3.18	0.87	ปานกลาง	7
4. จากการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีส่งผลผู้เรียนผ่าน เกณฑ์การทดสอบมาตรฐาน วิชาชีพ ของสถานศึกษาหรือ หน่วยงานภายนอก	4.10	1.00	มาก	2
5. ผู้เรียนได้รับค่าแรงจากการ ทำงานในสถานประกอบการตรง ตามที่รัฐบาลได้กำหนดหรือสูงกว่า	3.27	0.81	ปานกลาง	6
6. สถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรม ตามกำหนดเป็นไปตามมาตรฐาน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคี	4.25	1.01	มาก	1
7. ผู้เรียนมีศรัทธาและทัศนคติที่ ดีต่อวิชาชีพ	3.12	0.85	ปานกลาง	8

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
8. มีการจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาในระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ	3.90	0.97	มาก	3
9. ผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงสร้างมีเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.44	0.75	ปานกลาง	4
10. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีคุณภาพได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	2.47	1.02	น้อย	10
รวมเฉลี่ย	3.39	0.26	ปานกลาง	

จากตาราง 9 พบว่า ศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาโดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.42, \sigma=0.26$) เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ($\mu=4.25, \sigma=1.01$) รองลงมาคือ จากการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีส่งผลผู้เรียนผ่านเกณฑ์การทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ภายนอก ($\mu=4.10, \sigma=1.00$) และการจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาในระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ($\mu=3.90, \sigma=0.97$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษา
อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านหลักสูตร

ด้านหลักสูตร	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. การจัดการด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมของหลักสูตรทวิภาคี กับ ความ ต้องการ ตลาดแรงงาน ของสถานประกอบการมีความเหมาะสม	3.44	0.99	ปานกลาง	6
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกัน	4.29	0.94	มาก	2
3. มีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับตามมาตรฐานโครงสร้างการบริหารจัดการหลักสูตร	3.42	0.99	ปานกลาง	7
4. การบริหารจัดการเรียนการสอนในสถานประกอบการมีรายวิชาที่เหมาะสม	3.59	0.83	มาก	4
5. มีการจัดการโดยจัดให้มีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ	4.07	0.84	มาก	3
6. มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	4.57	0.78	มากที่สุด	1

ตาราง 10 (ต่อ)

ด้านหลักสูตร	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
7.การบริหารจัดการในสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรและการ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทาง วิชาชีพและทักษะด้านการใช้ชีวิต	3.34	1.03	ปานกลาง	8
8. มีการจัดการความเหมาะสม ของจำนวนชั่วโมงในการเรียน ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	2.45	0.96	น้อย	10
9. สถานประกอบการและสถานศึกษา มีการนำเอาเนื้อหาให้การเรียน การสอนมาประยุกต์ใช้ใน เหมาะสมกับสภาวะการทำงานใน ปัจจุบัน	2.48	0.79	น้อย	9
10. มีการจัดการโดยแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานด้าน หลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคีร่วมกับสถานประกอบการ	3.58	0.95	มาก	5
รวมเฉลี่ย	3.39	0.26	ปานกลาง	

จากตาราง10 ศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านหลักสูตรในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\mu=3.55, \sigma=0.30$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ($\mu=4.57, \sigma=0.36$) รองลงมาคือ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกัน ($\mu=4.29, \sigma=0.94$) และมีการจัดการโดยจัดให้มีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ ($\mu=4.07, \sigma=0.84$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา
ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
อาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาน
ประกอบการ

ด้านความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถาน ประกอบการ	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. สถานประกอบการมีส่วนร่วมร่วมกับ สถานศึกษาในกระบวนการ ประเมินผล นิเทศและการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีอย่างชัดเจน	3.08	1.09	ปานกลาง	8
2. มีการจัดการจัดทำบันทึกข้อตกลง ความร่วมมือระหว่างสถาน ประกอบการกับสถานศึกษาตาม มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี	2.71	0.93	ปานกลาง	9
3. การบริหารจัดการทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการ นิเทศร่วมกับสถานศึกษาตลอด หลักสูตร	4.25	0.97	มาก	1
4. มีการจัดการโดยจัดให้มีผู้ ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ	3.15	1.30	ปานกลาง	7
5.การฝึกอาชีพระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง ต้องมีครูฝึกหนึ่งคนต่อผู้เรียน ไม่เกิน 10 คน ระดับปริญญาตรี ต้อง มีครูฝึกหนึ่งคน ต่อผู้เรียนไม่เกิน 8 คนตรงตามมาตรฐานการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	3.15	1.16	ปานกลาง	7

ตาราง 11 (ต่อ)

ด้านความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถาน ประกอบการ	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
6. ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝึก ตามหลักเกณฑ์คณะกรรมการ การอาชีวศึกษากำหนดตรงตาม มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี	3.27	1.08	ปานกลาง	4
7. มีการบริหารจัดการสถานศึกษา และสถานประกอบการต้องมีวัสดุ ครุภัณฑ์ พื้นที่ และอุปกรณ์ การศึกษาสำหรับผู้เรียนเพียงพอ ต่อการจัดการเรียนการสอนและ การฝึกอาชีพ	3.22	1.04	ปานกลาง	5
8. มีการจัดการด้านประชาสัมพันธ์ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคีให้กับสถานประกอบการ ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ	4.11	0.97	มาก	3
9. มีการจัดการสวัสดิการและ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับ ผู้เรียน ตามข้อตกลงระหว่าง สถานประกอบการและ สถานศึกษา	3.21	1.33	ปานกลาง	6
10. สถานศึกษาและสถาน ประกอบการมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้กับ บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง	4.21	0.96	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.44	0.36	ปานกลาง	

จากตาราง 11 พบว่า คีศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.44, \sigma=0.36$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ การบริหารจัดการทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษาตลอดหลักสูตร ($\mu=4.25, \sigma=0.97$) รองลงมาคือสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้กับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ($\mu=4.21, \sigma=0.96$) และมีการจัดการด้านประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้กับสถานประกอบการ ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ ($\mu=4.11, \sigma=0.97$)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคิศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านการวัดและประเมินผล

ด้านการวัดและประเมินผล	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
1. มีการจัดการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจนระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ	3.46	0.98	ปานกลาง	4
2. มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผลในด้านความรู้ ร่วมกับสถานประกอบการ	3.22	0.78	ปานกลาง	6
3. มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผลในด้านทักษะร่วมกับสถานประกอบการ	2.45	0.95	น้อย	9

ตาราง 12 (ต่อ)

ด้านการวัดและประเมินผล	N(238)		ระดับ	อันดับ
	μ	σ		
4. มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผล ในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ร่วมกับสถานประกอบการ	3.46	0.92	ปานกลาง	4
5. มีมาตรฐานในการจัดการ ประเมินผลจากการทำงานของผู้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้	3.70	0.79	มาก	3
6. การบริหารจัดการให้ครูนิเทศก์ไป นิเทศในสถานประกอบการแห่งละไม่ น้อยกว่า 3 ครั้งต่อภาคเรียน	4.10	0.84	มาก	1
7. มีการนำผลการประเมินมา พัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม	3.27	0.82	ปานกลาง	5
8. มีการแจ้งผลการประเมินแก่ ผู้เรียนตามระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการ	2.46	0.96	น้อย	8
9. มีการจัดสัมมนาผู้เรียน หลังจากระเบิดจลินการฝึกอาชีพตาม มาตรฐานการจัดการ	3.98	0.93	มาก	2
10. มีเครื่องมือวัดและประเมินผล ตามเกณฑ์และสามารถใช้ร่วมกับ สถานประกอบการ	2.76	1.09	ปานกลาง	7
รวมเฉลี่ย	3.29	0.30	ปานกลาง	

จากตาราง 12 พบว่า พบว่า ศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา ด้านการวัดและประเมินผลในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\mu=3.29, \sigma=0.30$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับเฉลี่ย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการบริหารจัดการให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศ

ในสถานประกอบการแห่งละไม่น้อยกว่า 3 ครั้งต่อภาคเรียน ($\mu=4.10, \sigma=0.84$) รองลงมาได้แก่ มีการจัดสัมมนาผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพตามมาตรฐานการจัดการ ($\mu=3.98, \sigma=0.30$) และมีมาตรฐานในการจัดการประเมินผลจากการทำงานของผู้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ($\mu=3.70, \sigma=0.79$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี

ปัญหาด้านผู้สำเร็จการศึกษา

1. ผู้เรียนมีทักษะเฉพาะด้านในด้านที่ตัวเองฝึกปฏิบัติอาชีพในสถานประกอบการ ทำให้ขาดทักษะในด้านอื่น ๆ

2. ผู้เรียนขาดการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาในด้านอื่น ๆ กับทางสถานศึกษา
แนวทางการแก้ไขปัญหานี้

1. หลังจากฝึกอาชีพเสร็จควรมีการประเมินความรู้และจัดอบรมในส่วนที่ผู้เรียนขาดหาย
2. ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการและให้สถานประกอบการประเมินให้สถานศึกษา

ปัญหาด้านหลักสูตร

การสอนในสถานประกอบการไม่สอดคล้องกับแผนฝึกอาชีพ
แนวทางการแก้ไขปัญหานี้

ก่อนฝึกอาชีพควรมีการจัดทำแผนร่วมกันก่อนฝึกอาชีพและครูนิเทศติดตามผลตามแผนการฝึกอาชีพ

ปัญหาด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

สถานประกอบการบางแห่งยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
แนวทางการแก้ไขปัญหานี้

จัดประชุมแนวทางการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีก่อนส่งผู้เรียนออกฝึกอาชีพ
ที่สถานประกอบการ

ปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผล

ครูผู้สอนไม่สามารถไปนิเทศตามเกณฑ์ 3 ครั้งในหนึ่งภาคเรียนได้

ไม่มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน

แนวทางการแก้ไขปัญหานี้

1. นิเทศทางสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ร่วมสถานประกอบการ
2. หลังจากมีการฝึกอาชีพเสร็จสิ้นแล้วควรจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์การประเมิน

ผู้เรียน

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง “การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา (2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพบว่า ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 65.9 และมีอายุระหว่าง 41-50ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีประสบการณ์ในการทำงาน 3-5ปี คิดเป็นร้อยละ 30.3 ระดับการศึกษาปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 45.4 ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ครูผู้สอนคิดเป็นร้อยละ 85.3 ครูฝึกในสถานประกอบการคิดเป็นร้อยละ 14.7

2. ผลการศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่าสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา โดยภาพรวมมีสภาพบริหารจัดการอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การจัดการอาชีวศึกษาของผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี สามารถนำความรู้ ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ตรงความต้องการของสถานประกอบการมีสภาพในการบริหาร มาก รองลงมาคือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ และสภาพการบริหารที่น้อยที่สุดคือ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนดเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.2 ด้านหลักสูตร โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานประกอบการและสถานศึกษามีการนำเอาเนื้อหาให้การเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ในเหมาะสมกับสภาวะการทำงานในปัจจุบัน มาก รองลงมาคือ มีการจัดการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ และสภาพการบริหารที่น้อยที่สุดคือ มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.3 ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการจัดการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มากที่สุด รองลงมาคือ มีการจัดการโดยจัดให้มีผู้ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ และสภาพการบริหารที่น้อยที่สุดคือ การฝึกอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องมีครูฝึกหนึ่งคนต่อผู้เรียนไม่เกิน 10 คน ระดับปริญญาตรี ต้องมีครูฝึกหนึ่งคน ต่อผู้เรียนไม่เกิน 8 คนตรงตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมมีสภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการแจ้งผลการประเมินแก่ผู้เรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ มากที่สุด รองลงมาคือมีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผลในด้าน ทักษะร่วมกับสถานประกอบการ และสภาพการบริหารที่น้อยที่สุด คือมีการบริหารจัดการให้ครูนิเทศไปนิเทศในสถานประกอบการแห่งละไม่น้อยกว่า 3 ครั้งต่อภาคเรียน

3. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่าปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มาก รองลงมาคือจากการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีส่งผลผู้เรียนผ่านเกณฑ์การทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน

ภายนอกและปัญหาการบริหารน้อยที่สุดคือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีคุณภาพได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

3.2 ด้านหลักสูตร โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มากที่สุด รองลงมาคือสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกันและปัญหาการบริหารน้อยที่สุดคือ มีการจัดการความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3.3 ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีการบริหารจัดการทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษาตลอดหลักสูตร มาก รองลงมาคือ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้กับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง และปัญหาการบริหารน้อยที่สุดคือ มีการจัดการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมมีปัญหาการบริหารอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีการบริหารจัดการให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศในสถานประกอบการแห่งละไม่น้อยกว่า3ครั้งต่อภาคเรียน มาก รองลงมาคือ มีการจัดสัมมนาผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพตามมาตรฐานการจัดการ และปัญหาการบริหารน้อยที่สุดคือ มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในการวัดและประเมินผลในด้าน ทักษะร่วมกับสถานประกอบการ

4. ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

4.1 ในด้านผู้สำเร็จการศึกษาผู้เรียนมีทักษะเฉพาะด้านในด้านที่ตัวเองฝึกปฏิบัติอาชีพในสถานประกอบการ ทำให้ขาดทักษะในด้านอื่น ๆ และผู้เรียนขาดการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาในด้านอื่น ๆ กับทางสถานศึกษา

4.2 ด้านหลักสูตร การสอนในสถานประกอบการไม่สอดคล้องกับแผนฝึกอาชีพ

4.3 ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการซึ่งสถานประกอบการบางแห่งยังไม่มี ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

4.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอนไม่สามารถไปนิเทศตามเกณฑ์3ครั้ง ในหนึ่งภาคเรียนได้ และไม่มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน

5. ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหาร การศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

5.1 ด้านผู้สำเร็จการศึกษา หลังจากฝึกอาชีพเสร็จควรมีการประเมินความรู้และ จัดอบรมในส่วนที่ผู้เรียนขาดหาย และให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกับสถานประกอบการและให้ สถานประกอบการประเมินให้สถานศึกษา

5.2 ด้านหลักสูตร ก่อนฝึกอาชีพควรมีการจัดทำแผนร่วมกันก่อนฝึกอาชีพและครู นิเทศติดตามผลตามแผนการฝึกอาชีพ

5.3 ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการจัดประชุมแนว ทางการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีก่อนส่งผู้เรียนออกฝึกอาชีพที่สถานประกอบการ

5.4 ด้านการวัดและประเมินผล นิเทศทางสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีสา สนเทศต่าง ๆ ร่วมสถานประกอบการ และหลังจากมีการฝึกอาชีพเสร็จสิ้นแล้วควรจัดประชุม เพื่อวิเคราะห์การประเมินผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

พบว่าสภาพการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ส่วนการวิเคราะห์ในรายด้านพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ด้านการวัดและประเมินผล ด้าน ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ด้านหลักสูตร ด้านคุณภาพผู้สำเร็จ การศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ทางสถานศึกษาและสถานประกอบการได้ยึดระเบียบที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และพรบ.อาชีวศึกษา(2551) มีการจัดการตามคู่มือการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยการจัดการสามารถกำหนดเกณฑ์ร่วมกับสถานประกอบการได้ เช่นการให้คะแนนด้านการวัดและประเมินผล การวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา ด้านความรู้ ด้าน ทักษะ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการ จัดการเรียนการสอนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการทำให้ สถานศึกษาสามารถ ทำข้อตกลงร่วมกับสถานประกอบการได้ในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ นงนุช เพชรชนะ (2557) ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเกษตรและ เทคโนโลยีลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ ผู้บริหารศึกษาระดับการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของครูและ

ครูฝึกและศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารมีความเห็นว่า การบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้าน คุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ด้านด้านหลักสูตร ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการ และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ตามลำดับ ครูและครู ฝึกมีความเห็นว่า การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จ การศึกษา ด้านด้านหลักสูตร ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาน ประกอบการ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ส่วนผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียน การสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้ดังนี้ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับ สถานประกอบการ ด้านด้านหลักสูตร ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ และด้านคุณภาพผู้เรียน และผู้สำเร็จการศึกษา และสอดคล้องกับ กฤติกา ไหวพริบ (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัด สมุทรปราการ และเพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาการบริหารการศึกษา ระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผล การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษาครูฝึกในสถาน ประกอบการและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อม นาคราชสวทยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน ทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัด และประเมินผล ด้านหลักสูตร ตามลำดับ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก

2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไข้ปัญหา การบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

พบว่าสภาพปัญหาการบริหารการศึกษอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับ “ปานกลาง” ส่วนการวิเคราะห์ในรายด้านพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ด้านวัดผล ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ส่วนด้านที่มีปัญหาสภาพการบริหารมากที่สุดคือ ด้านหลักสูตรซึ่งอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายข้อของแต่ละด้านจะพบว่าที่ระดับปัญหามากที่สุดคือ ด้านผู้เรียนสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาจะต้องมีกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้ครบ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งผู้เรียนที่ฝึกอาชีพที่สถานประกอบการจะขาดการเข้าร่วมกิจกรรมในบ้าง ด้านหลักสูตรมีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนในอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ทันสมัยให้ทันต่อยุคปัจจุบันเพราะฉะนั้นจะต้องมีการประเมินหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการเพื่อทันต่อการพัฒนาทางวิชาชีพ ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีการบริหารจัดการแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษาตลอดหลักสูตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทางสถานประกอบการและสถานศึกษาขาดการจัดทำแผนฝึกอาชีพและแผนการเรียนด้วยกัน ด้วยเพราะว่าสถานประกอบการยังไม่เข้าใจถึงเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำและทางสถานประกอบการไม่มีความพร้อมของบุคลากรที่จะดูแลทางด้านนี้โดยตรง ด้านการวัดผลและประเมินผล และประเมินผล ครูผู้สอนไม่สามารถไปนิเทศตามเกณฑ์3ครั้งในหนึ่งภาคเรียนได้ ทั้งนี้เพราะว่านักศึกษาที่ออกฝึกอาชีพที่สถานประกอบการมีจำนวนมากและมีสถานประกอบการที่หลากหลาย การออกนิเทศในแต่ละครั้งใช้เวลาค่อนข้างมาก ซึ่งครูผู้สอนเองมีภาระงานเกินทำให้จำนวนครั้งที่ออกนิเทศสถานประกอบการไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ นवलอนงค์ ธรรมเจริญ (2558) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ และ พัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ โดยมีผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ด้านความร่วมมือ และการจัดองค์กร ด้านหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านงบประมาณ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ารูปแบบและองค์ประกอบทุกรายการมีความเหมาะสมมากที่สุด 2. ผลการพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมตามรูปแบบการบริหารจัดการ

อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 1) คู่มือการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ 2) หลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงาน และเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะเกี่ยวกับเทคนิคการสอนงานของครูฝึกในสถานประกอบการและยังสอดคล้องกับ ประภาส เกตุไทย (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ศึกษาปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง พัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง และการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง รวมถึงการประเมินกลยุทธ์ นั้นผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ปฏิบัติมาก ได้แก่ ด้านการวางแผน เช่น มีการกำหนดรายละเอียดแผนงานด้านการจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและด้านการนำ มีการบริหารงานบุคลากรด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ได้เหมาะสมทำให้มีบุคลากรที่มีศักยภาพในการดำเนินงาน ส่วนปัญหาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ด้านการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ด้านครูผู้สอน ด้านสังคม ด้านผู้บริหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 2. มีปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ การนิเทศการศึกษา สถานประกอบการส่วนใหญ่ เห็นว่าไม่มีการวางระบบและวิธีการในการนิเทศการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการวัดผลและประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. นำปัญหาที่ได้จากวิจัยในด้านหลักสูตรที่อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ในรายชื่อคือ “มีการประเมินและการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี” มาปรับปรุงโดยมีการพิจารณาและพัฒนาาร่วมกับสถานประกอบโดยเริ่มจากสถานประกอบการที่อยู่ในชุมชน

2. หลังจากที่มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรแล้วนำไปวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความเห็นของผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต่อการเรียนรู้ในระบบทวิภาคี

2. ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการในพื้นที่

บรรณานุกรม

- กฤติกา ไหวพริบ. (2560). **การบริหารการศึกษาระบบทวิภาคี โรงเรียนป้อมนาคราช สวททยานนท์ จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์ พศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สมุทรปราการ.
- การุณ สกุลประดิษฐ์. (2558). **ครูฝึกสถานประกอบการมาตรฐานอาเซียน**. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2558. จาก http://www.ops.moe.go.th/home/index.php?option=com_content&view=article&id=3949%3A2015-03-11-01-48-01&catid=53%3A2014-10-07-06-57-22&Itemid=1.
- จิตาภา ธีรศิริกุล. (2559). **การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในต่างประเทศคุณลักษณะร่วมและปัจจัยแห่งความสำเร็จ. สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ปีที่ 22(1), 51-60.**
- จินตนา รวมชมรัตน์. (2558). **รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์. ปร.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). **ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บั๊คพอยท์.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2558). **โครงการศึกษาวิจัยการจัดการด้านอาชีวศึกษาและแนวทางการร่วมมือด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระหว่างประเทศไทยและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2561). **การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญณรงค์ พรรุ่งโรจน์. (2555). **การจัดการอาชีวศึกษามุมมองและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- เทพวิมล งามสว่าง. (2554). **การบริหารเชิงระบบ**. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม พ.ศ.2554. จาก

http://thepwimon54.Blogpost.com/2011/03/blog-post_21.html.

ธานีินทร์ ศรีชมพู่, สุกัญญา แซ่มซ้อย, วิทยา จันท์ศิลา และผดุงชัย ภูพัฒน์. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์*. 16, 120-121.

นงนุช เพ็ชรชนะ. (2557). **การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเกษตรเทคโนโลยีลำพูน**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเนชั่น, ลำปาง.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2554). **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ตีรณสาร.

นวลอนงค์ ธรรมเจริญ. (2558). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนในโรงงานแบบบูรณาการ**. วิทยานิพนธ์. ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

บรรเลง ศรีนิล และคณะ. (2548). **รายงานการวิจัยเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี**. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2561. จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/998-file.pdf>

บุญสืบ โพธิ์ศรี และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). การบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างคุณลักษณะและงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษา. *Verdian E-Journal.Silpakon university*. **สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ**, 9, 1284.

บัณฑิต ออกแมน. (2560). **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากับนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร**. วิทยานิพนธ์. ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. ราชกิจจานุเบกษา 131. (ตอนพิเศษ 239ง). 1-5.

ประภาส เกตุไทย. (2556). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์. ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. กำแพงเพชร.

ประภาศิริ ไสกา. (2553). **ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการศึกษาต่อระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิค**

อุตสาหกรรมยานยนต์. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือส่งเสริม.

ประพัฒน์ ธรรมกิจ. (2555). **หลักการบริหารหลักสูตร.** สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม. 2561

จาก <https://www.gotoknow.org/posts/204269>.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา. (2551). **ราชกิจจานุเบกษา125.** (ตอนที่ 43ก). 1-24.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2542). **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพมหานคร: พรานนกการพิมพ์

ภูเวศ อับดุลสตา และวรรณิ สุทธินรากร. (2561). **การพัฒนาระบบทวิภาคีของ**

อาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.

ภาพร (ศิริอร) ชันธหัตถ์. (2549). **องค์การและการจัดการ** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธิ.

มงคล ราชบุตร. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**

ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ 6. วิทยานิพนธ์. ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, สุรินทร์.

มัลลิกา ต้นสอน. (2544). **การจัดการยุคใหม่.** กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ทจำกัด.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). **การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพองค์การของสถานศึกษา**

ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์. กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หริรัฐกิตติ และธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). **การจัดการและ**

พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในเยอรมนี. (2552). **อาชีวศึกษาในเยอรมนี.** สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม

2561. จาก <http://www.ThaiBizGermany.com/delvocational/>.

สิน พันธุ์พิณี. (2552). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร: บริษัททิพยพัฒน์

จำกัด.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตพอยท์.

สมาน อัครภูมิ. (2553). **การวิเคราะห์บริบทความท้าทายของการบริหารการศึกษาใน**

อนาคต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารานุกรมเสรี. (2561). **การจัดการ.** สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2561. จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/การจัดการ/>.

การจัดการ/.

- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ระบบการศึกษาของออสเตรเลีย**. สืบค้นเมื่อ 16 ตุลาคม 2552. จาก <https://www.bic.moe.go.th/index.php/twi-pakee-menu/australia-newzealand-menu/item/3662-australia-education-system>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2561. จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). **การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). **การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ศูนย์ทวิภาคี. (2557). **แนวทางการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- อกนิษฐ์ คลังแสง. (2558). **วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษา ในศตวรรษที่ 21**. สืบค้นเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2561. จาก <http://www.moe.go.th/moe/th.moe/th/new/detail.php>.
- อาทิตย์ จิรวัดมนผล. (2553). **การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2561. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/321903>.
- Guilick, L. and Urwick, L. (1973). **Paper on sciences of administration**. New York: Institution of public Administration.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง

1. การวิจัยเรื่องการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาใน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยามีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เพื่อศึกษา
สภาพการบริหารและปัญหาการบริหารรวมถึงแนวทางแก้ไข การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา
ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่
เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารและปัญหาการศึกษาอาชีวศึกษา
ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา
โดยใช้แบบสอบถามใน 4 ด้าน คือ 1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา 2. ด้านหลักสูตร 3. ด้าน
ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 4. ด้านการวัดและประเมินผล
แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) ให้
ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหาร
การศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัยฉบับนี้ไม่มีผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือ
องค์กร ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของ
สถานศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึง
ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นายวิชัย มั่นจันดา

นิสิตปริญญาโท

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

สถานสภาพทั่วไป

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี	☐ 30-40 ปี
☐ 41-50 ปี	☐ 51 ปีขึ้นไป
3. ประสบการณ์ในการทำงาน

☐ ต่ำกว่า 3 ปี	☐ 3-5 ปี
☐ 6-10 ปี	☐ 10 ปีขึ้นไป
4. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท	☐ ปริญญาเอก
☐ อื่นๆ	
5. ตำแหน่ง

☐ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา	
☐ ครูฝึกในสถานประกอบการ	

ตอนที่ 2 การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับ

5 หมายถึง แสดงว่า มีระดับสภาพการบริหารและปัญหาการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีมากที่สุด

4 หมายถึง แสดงว่า มีระดับสภาพการบริหารและปัญหาการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีมาก

3 หมายถึง แสดงว่า มีระดับสภาพการบริหารและปัญหาการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีปานกลาง

ข้อที่	การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา	ศึกษาสภาพการ บริหาร					ศึกษาปัญหาการ บริหาร				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดย มีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี										
7.	ผู้เรียนมีศรัทธาและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ										
8.	การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาและ สถานประกอบการมีการคัดเลือกผู้เรียน เข้าศึกษาในระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ										
9.	ผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงสร้างมีเกรด เฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ตามมาตรฐาน การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี										
10.	ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคี มีคุณภาพได้รับการยอมรับจาก หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน										
ด้านหลักสูตร											
1.	การจัดการด้านหลักสูตรมีความเหมาะสม ของหลักสูตรทวิภาคีกับความต้องการ ตลาดแรงงานของสถานประกอบการมี ความเหมาะสม										
2.	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการ จัดการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกัน										
3.	มีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่ น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของการจัดการเรียนการ สอน ในแต่ละระดับตามมาตรฐาน โครงสร้างการบริหารจัดการหลักสูตร										

ข้อที่	การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา	ศึกษาสภาพการ บริหาร					ศึกษาปัญหาการ บริหาร				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.	การบริหารจัดการเรียนการสอนในสถาน ประกอบการมีรายวิชาที่เหมาะสม										
5.	มีการจัดการโดยจัดให้มีการจัดทำ แผนการศึกษาชีพร่วมกับสถาน ประกอบการ										
6.	มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่าง ต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี										
7.	การบริหารจัดการในสถานศึกษา มีการ พัฒนาหลักสูตรและการส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทักษะทางวิชาชีพและทักษะด้านการใช้ ชีวิต										
8.	มีการจัดการความเหมาะสมของจำนวน ชั่วโมงในการเรียนภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ										
9.	สถานประกอบการและสถานศึกษามีการ นำเอาเนื้อหาให้การเรียนการสอนมา ประยุกต์ใช้ในเหมาะสมกับสภาวะการ ทำงานในปัจจุบัน										
10.	มีการจัดการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงานด้านหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ										
ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ											
1.	สถานประกอบการมีส่วนร่วม กับ สถานศึกษาในกระบวนการ ประเมินผล นิเทศและการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคีอย่างชัดเจน										

ข้อที่	การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา	ศึกษาสภาพการ บริหาร					ศึกษาปัญหาการ บริหาร				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.	มีมาตรฐานในการจัดการประเมินผลจาก การทำงานของผู้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์การ เรียนรู้										
6.	มีการบริหารจัดการให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศ ในสถานประกอบการแห่งละไม่น้อยกว่า3 ครั้งต่อภาคเรียน										
7.	มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียน อย่างเหมาะสม										
8.	มีการแจ้งผลการประเมินแก่ผู้เรียนตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ										
9.	มีการจัดสัมมนาผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้น การฝึกอาชีพตามมาตรฐานการจัดการ										
10	มีเครื่องมือวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ และสามารถใช้ร่วมกับสถานประกอบการ										

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

1. ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา

ปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
.....
.....
.....

2. ด้านด้านหลักสูตร

ปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
.....
.....
.....

3. ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
.....
.....
.....

4. ด้านการวัดและประเมินผล

ปัญหา	แนวทางการแก้ไขปัญหา
.....
.....
.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณากรอกแบบสอบถาม

นายวิชัย มั่นจันดา

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญหาค่าความเที่ยงตรงและคุณภาพของเครื่องมือ

ในการพิจารณาว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อการวิจัย เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับเนื้อหาเกี่ยวกับ การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา โดยแบ่งเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ด้านการวัดและประเมิน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิร่วมพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

1. นายสมปอง พูลเพิ่ม ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเชียงคำ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา
2. ดร.ณัฐวิทย์ มุงเมือง ครูชำนาญการพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาระบบทวิภาคี และงานความร่วมมือ
3. ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ตำแหน่ง รองคณะบดีฝ่ายกิจการนิสิต วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย

ภาคผนวก ค แบบประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรื่อง การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อคำถาม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำให้การประเมินความเที่ยงตรง จำนวน 3 ตอน โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

+1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความมีความสอดคล้อง หรือถูกต้องเพียงใด

ข้อที่	การบริหารการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าioc	แปลผล
ด้านคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา						
1.	การจัดการอาชีวศึกษาของผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถนำความรู้ ที่ได้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ตรงความต้องการของสถานประกอบการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.	ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ	1	0	1	0.67	ใช้ได้
3.	การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีคุณลักษณะอันพึง	1	1	1	1.00	ใช้ได้

	ประสงค์ ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ					
4.	จากการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ส่งผลผู้เรียนผ่านเกณฑ์การทดสอบมาตรฐานวิชาชีพของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ภายนอก	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.	ผู้เรียนได้รับค่าแรงจากการทำงานในสถานประกอบการตรงตามที่รัฐบาลได้กำหนดหรือสูงกว่า	0	1	1	0.67	ใช้ได้
6.	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยมีผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามกำหนด เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.	ผู้เรียนมีศรัทธาและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ	1	0	1	0.67	ใช้ได้
8.	การจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการคัดเลือกผู้เรียนเข้าศึกษาในระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9.	ผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงสร้างมีเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๒.๐๐ ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10.	ผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีคุณภาพได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	1	1	1	1.00	ใช้ได้
ด้านหลักสูตร						
1.	การจัดการด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมของหลักสูตรทวิภาคีกับความต้องการตลาดแรงงานของสถานประกอบการมีความเหมาะสม	1	1	0	0.67	ใช้ได้
2.	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดการวิเคราะห์หลักสูตรร่วมกัน	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.	มีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในแต่ละ	1	1	1	1.00	ใช้ได้

	ระดับตามมาตรฐานโครงสร้างการบริหารจัดการ หลักสูตร					
4.	การบริหารจัดการเรียนการสอนในสถาน ประกอบการมีรายวิชาที่เหมาะสม	1	0	1	0.67	ใช้ได้
5.	มีการจัดการโดยจัดให้มีการจัดทำแผนการฝึก อาชีพร่วมกับสถานประกอบการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6.	มีการประเมินและพัฒนาหลักสูตรอย่าง ต่อเนื่องตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.	การบริหารจัดการในสถานศึกษา มีการพัฒนา หลักสูตรและการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทาง วิชาชีพและทักษะด้านการใช้ชีวิต	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8.	มีการจัดการความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงใน การเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9.	สถานประกอบการและสถานศึกษามีการนำเอา เนื้อหาในการเรียนการสอนมาประยุกต์ใช้ใน เหมาะสมกับสภาวะการทำงานในปัจจุบัน	1	0	1	0.67	ใช้ได้
10.	มีการจัดการโดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ดำเนินงานด้านหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคีร่วมกับสถานประกอบการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ						
1.	สถานประกอบการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาใน กระบวนการ ประเมินผล นิเทศและการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างชัดเจน	1	1	1	1.00	ใช้ได้
2.	มีการจัดการโดยมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความ ร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.	มีการบริหารจัดการแผนการเรียน แผนการฝึก อาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานศึกษา ตลอดหลักสูตร	1	1	1	1.00	ใช้ได้

4.	มีการจัดการโดยจัดให้มีผู้ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ	1	0	1	0.67	ใช้ได้
5.	การฝึกอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องมีครูฝึกหนึ่งคนต่อผู้เรียนไม่เกิน10 คน ระดับปริญญาตรีต้องมีครูฝึกหนึ่งคน ต่อผู้เรียนไม่เกิน8 คนตรงตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6.	ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝึกตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดตรงตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.	มีการบริหารจัดการสถานศึกษาและสถานประกอบการต้องมีวัสดุ ครุภัณฑ์ พื้นที่และอุปกรณ์การศึกษาสำหรับผู้เรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
8.	การมีจัดการด้านประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับสถานประกอบการ ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ	1	1	0	0.67	ใช้ได้
9.	มีการจัดการสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ตามข้อตกลงระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10.	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีให้กับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง	1	1	0	0.67	ใช้ได้
ด้านการวัดและประเมินผล						
1.	มีการจัดการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจนระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้

2.	มีการบริหารในด้านการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรและบุคลากรในการวัดผลและการ ประเมินผล	1	1	1	1.00	ใช้ได้
3.	มีมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในการวัดและประเมินผลในด้าน ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ร่วมกับสถาน ประกอบการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
4.	มีมาตรฐานในการจัดการประเมินผลจากการ ทำงานของผู้เรียนตรงตามวัตถุประสงค์การ เรียนรู้	1	1	1	1.00	ใช้ได้
5.	มีการบริหารจัดการให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศใน สถานประกอบการแห่งละไม่น้อยกว่า3ครั้งต่อ ภาคเรียน	1	1	1	1.00	ใช้ได้
6.	มีการจัดการให้มีการติดตามผลการพัฒนา ทักษะและประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึก อาชีพอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
7.	มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาผู้เรียนอย่าง เหมาะสม	1	0	1	0.67	ใช้ได้
8.	มีการแจ้งผลการประเมินแก่ผู้เรียนตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
9.	มีการจัดสัมมนาผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นการฝึก อาชีพตามมาตรฐานการจัดการ	1	1	1	1.00	ใช้ได้
10.	มีเครื่องมือวัดและประเมินผลตามเกณฑ์และ สามารถใช้ร่วมกับสถานประกอบการ	1	1	0	0.67	ใช้ได้

วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้คือ

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.840	80

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	วิชัย มั่นจันดา
วัน เดือน ปี เกิด	25 กันยายน 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2547 ปทส.(ประกาศนียบัตรครุเทคนิคชั้นสูง). วิทยาลัยเทคนิค ลำพูน, ลำพูน.
ที่อยู่ปัจจุบัน	2/40 ถนนเหมืองแดง ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
ผลงานตีพิมพ์	วิชัย มั่นจันดา (ผู้บรรยาย). (8 มิถุนายน 2562).การบริหารการศึกษา อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดพะเยา. ในการประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 5 (หน้า 288-300). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา

